

BİR ÇİFTÇİNİN GÖZÜNDEN ANTALYA TARIM SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

KEMAL BİLAL ÖNER

BİR ÇİFTÇİNİN GÖZÜNDEN
**ANTALYA TARIM SORUNLARI
VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

KEMAL BİLAL ÖNER

Bir Çiftçinin Gözünden Anyalya Tarım Sorunları ve Çözüm Önerileri
Kemal Bilal Öner

COPYRIGHT © 2021

Yayın Hakları: Bu yayının tüm hakları Kemal Bilal Öner'e aittir.
Kemal Bilal Öner'in izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz.
Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Baskı: Haziran 2021 - Antalya

Yayın Danışmanlığı: SİTA Politik Danışmanlık A.Ş.
www.sita.com.tr

KEMAL BİLAL ÖNER

Antalya'nın Kumluca ilçesinde doğdu. İlk, orta, lise eğitimimi Antalya da yaptıktan sonra Üniversite eğitimimi Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümünde tamamladı. Vatani görevinin ardından iş hayatıma Sümerbank mağazaları Kumluca bayiliğini alarak başladı. Daha sonra tarım sektöründe sebze ve narenciye ticareti yaptı. Büyük hipermarket zincirlerinin narenciye ve sebze tedarikçisi oldu.

Halen tarım sektöründe ailesinden kalan tarım arazilerinde çiftçilik yapıyor.

CHP de aktif siyasete 2009 yılında Kumluca da İl Genel Meclisi Adayı olarak başladı. 2009-2014 arası CHP ile bağını koparmadan sade bir üye olarak çalıştı. 2014 yılında olağan üstü ilçe kongresinde Kumluca İlçe Yönetim Kurulu üyeliğine seçildi. 2015 yılında Kumluca ilçe başkanının istifası ardından yönetim kurulu üyelerinin oybirliği ile yönetim içerisinde ilçe başkanı seçildi. 29 Kasım 2015 de tek aday olarak katıldığı olağan kongrede delegelerin tümünün oyuyla Kumluca CHP ilçe başkanı seçilen Öner, 2017 yılında yeniden ilçe başkanlığı görevine seçildi.

CHP'nin 19'uncu 35'inci ve 36'ıncı Büyük Kurultaylarında Kurultay delegesi olarak Antalya'yı temsil eden Öner, 24 Haziran 2018 tarihinde yapılacağı açıklanan Erken Genel Seçim ve Cumhurbaşkanlığı seçimi dolayısıyla 26 Nisan 2018 tarihinde İlçe Başkanlığı görevinden istifa ederek 27. Dönem için Cumhuriyet Halk Partisi'nden 11'inci sıra Milletvekili Adayı oldu.

Kumluca Ticaret ve Sanayi Odası (KUTSO) ve Kumluca Ziraat Odası üyesi olan Öner, 2004-2009 yılları arasında Kumluca Gönüllüleri dernek başkanlığı görevinde bulunarak Kumlucalı gençlere yönelik birçok sosyal yardım ve kültürel faaliyetlere imza attı.

Evli ve bir kız babasıdır.

Yönetici Özeti

Bir Çiftçinin Gözünden Antalya Tarım Sorunları ve Çözüm Önerileri Kemal Bilal Öner

Bu çalışmanın temel hazırlanma motivasyonunu sağlayan çiftçilerin tarımın insanların yaşamlarını sürdürebilmeleri noktasında kritik bir öneme sahip olduğunun daha çok bilincinde olmalarıdır. Ve dolayısıyla tarımın ciddi oranda eksik rekabet özellikleri gösteren piyasa ekonomisinin inisiyatifine bırakılmayacak derecede stratejik bir sektör olduğunun, devletin merkezi bir planlamayla bütünsel üretimi, ülkenin ihtiyacına göre sürdürülebilir bir biçimde şekillendirmesinin bir ihtiyaç olduğunun farkındadırlar.

Antalya'da on yıllar içinde oluşmuş deneyimimle yaşadıklarımı, sorunlarımızı ve çözüm önerilerimi bir rapor haline getirmek istedim. "Koronavirüs Pandemisi" sonrası daha da önemli bir duruma gelecek tarımsal üretimin ülkemiz için ne kadar stratejik bir unsur olduğunu Antalya özelinde belgelemek ve bunu bir katkıya dönüştürmekti amacım. Herkesin bildiği gibi yeni dünya düzeninde; tarımsal üretimde kendi kendine yetebilme meselesi aynı zamanda da bağımsız olabilme ve kalabilme yetisidir.

Net olarak ifade edelim: Ülkemizde çiftçi para kazanamadığı için tarımsal üretimden adeta vazgeçti. Ve bunun sonucu olarak birçok ürünü üretim değerinden daha pahalıya ithal ediyoruz. Ülkemizin ihtiyacı tarımda merkezi üretim planlaması ile üretimi artırıp hem ülkemizin ihtiyacını karşılamak, hem de tarımda ihracat pazarı olan ürünlerin üretimini teşvik ederek, kriz döneminde ülke ekonomisine katkı sağlamak olmalıdır.

Lakin çiftçilerimizin tüm çabalarına rağmen, savruk tarım politikası, istikrarsız dış politika ve stratejik ürünlere planlı teşvikin verilememesinden kaynaklı hem ulusal hem de uluslararası düzlemde tarımsal üretimimiz dünyada hak ettiği yeri alamamaktadır.

Türkiye ve Antalya tarımında yaşanan sorunları yansıtmak, sorunların çözümüne ışık tutmak ve sürdürülebilir bir tarım politikası oluşturabilmek için bu raporu birçok paydaşla bir araya gelerek hazırladım. Konunun çok farklı boyutlarını Antalya'da hem Oda, Borsa hem de sivil toplum kuruluşlarının başkan ve yöneticileriyle ayrıntılı bir biçimde müzakere ettim, görüş ve önerilerini aldım. Tarım sektörünün tüm bileşenlerinin ortak aklını ve taleplerini rapora yansıtmaya çalıştım. Bu bağlamda çalışma özellikle Antalya'da, bölgemizde tarımın yarınları için önemli veriler ve görüşler barındırmaktadır.

Bu çalışmanın temel amaçlarından biri de Türkiye tarımının problemlerine, Cumhuriyetimizin İkinci Yüzyılında CHP'nin iktidar perspektifi doğrultusunda çözümler üretmesine katkı sağlamak ve oluşturulması gereken tarım politikalarını sürdürülebilir ekonomi açısından çok yönlü ve çözümlü yeni bir bakış açısıyla irdelemektir.

Antalya'da Çiftçinin Darboğazı ve Üretim Süreci

Üretim miktarı fazla olmasına karşın Antalya çiftçisi para kazanamamakta ve çiftçi üretim fazlası ürünlerini ihraç edememektedir. Yaş sebze, meyvenin ihracatında birçok sorun yaşamaktadır. Üretim süreci başta olmak üzere, devletin yapması gereken "İyi Tarım" uygulamalarını zorunlu hale getirerek ürünün fide aşamasından, tüketiciye ulaşıncaya kadarki sürecinin izlenebilirliğini sağlamasıdır. Çalışmada bu konuda yapılması gerekenler, zararlı zirai ilaç kalıntıları, toprak ıslah çalışmaları, üretim planlaması ve çıkış noktaları başlıkları altında ayrıntılı olarak anlatılmıştır.

Üretim maliyetlerinin düşürülmesi ve Türkiye'nin dış pazarı için yapılması gerekenler özellikle ele alınmıştır. Bu pazarlarda kalıcı olabilmenin yolu tohum, fide, mazot, gübre, tarım ilacı, su, elektrik gibi üretimde

Türkiye'nin 839 bin 705 dekarlık örtü altı sera üretiminde, Antalya 324 bin 689 dekar örtü altı sera alanı ile Türkiye birincisidir. Antalya, domates ve biber üretiminde Türkiye beşincisi, hıyar üretiminde Türkiye üçüncüsü, nar üretiminde Türkiye dördüncüsü, portakal üretiminde Türkiye üçüncüsüdür.

kullanılan girdilerin üretim maliyetlerini düşürmektir. Üretim maliyetlerini düşürebilmek için yapılması gerekenler, devlet destekleri ve devlet öncülüğünde üreticilerin bir araya gelerek kooperatifleşmesiyle oluşacak çözümler tek tek ele alınmıştır.

Antalya'da tarımsal kalkınmada üstünlük sağlayacak ürünler, **muz, avokado, Finike portakalı, Karyağdı armudu, mantar** için atılacak adımlar ürün bazında değerlendirilmiştir. Zirai kazançlarda vergilendirme konusu da gerçek usulde vergilenenler ve gerçek usulde vergilenmeyenler bağlamında ayrı ayrı ele alındı. Tarıma verilen desteklerin ürün bazında gerçekleştirilmesinin belge düzenini sağlamada nasıl bir etki yaratacağı, stopaj tahsilatı, seracılık faaliyetinde gerekli arazi büyüklüğü ölçüsü dahil birçok konuya da değinilmiştir.

Türkiye Narenciye ve Örtü Altı Sebze İhracat Sorunları

Türkiye yaş sebze ve meyve üretiminde bölgesinde önemli bir üretici ülke olmasına karşılık ürettiği yaş sebze ve meyveyi ihracat edebilme açısından stratejik bir ülke olmak yerine eksik dolduran bir ülke konumundadır. Örneğin 2014-2020 yılları arasında Narenciye ürünlerinde ihracat miktarında artış olmasına karşılık ihracat değeri 2014 yılında 940 milyon 472 bin 223 dolardan 933 milyon 59 bin 47 dolara düşmüştür. Bunun sebebi portakal üreticisi olan Mısır'ın Rusya pazarına hakim olmasıdır. Raporda **uluslararası ikili ilişkiler** başlığında Rusya pazarının durumu ürün bazında analiz edilmiştir.

Türkiye, başta Rusya, Irak, İran, Suriye, Suudi Arabistan ve AB ülkeleri ile pamuk ipliğine bağlı olan dış ilişkilerimizdeki sorunları ivedilikle düzelterek pazarın açılmasını sağlamalıdır.

Kurutulmuş, dondurulmuş, konserve, suyu çıkartılmış, salça edilmiş sebze ve meyvelerde Rusya pazarında payımız bindelik düzeylerde. Türkiye artık yaş sebze meyve üretimi yanında bu ürünleri işleyecek sanayi ürünlerine yönelmelidir. Konserve, salça, kurutulmuş meyve-sebze, dondurulmuş meyve-sebze, meyve suları, turşular üreterek Rusya pazarında yerini almalıdır. Yaş sebze üretiminde birinci olan Antalya

bölgesinde yaş sebzeleri işleyerek gıda üretecek tesisler kuracak yatırımcılar teşvik edilmelidir.

İhracatta esas para kazanılacak ülkeler Avrupa ülkeleri olan Almanya, Fransa, Avusturya, Belçika, İsveç, İsviçre ve İngiltere'dir. Çiftçilerimiz EURUPGAP sertifika almaları hem alt yapı hazırlığı maliyetinin, hem de sertifika veren kuruluşların sertifika ücretlerinin yüksek olması nedeni ile bu sertifikaları alamamaktadır. Devlet EURUPGAP sertifikasının %50'sini karşılayarak zorunlu hale getirmelidir.

Türkiye ihraç ettiği yaş sebze ve meyveyi konumu itibari ile **kara, deniz ve hava yolu taşımacılığını** kullanarak en kısa sürede son noktaya ulaştırabilir. Ancak her üç ulaşım şeklinde de çözmesi gereken sorunlar vardır; çalışmada bu 3 ana taşımacılık konusunda ayrıntılı önerilere yer verilmiştir. Örneğin, Avrupa ülkelerine ihracat yapabilmek için İtalya ve Fransa limanlarına Türkiye'nin yaş sebze meyveye uygun terminal ve lojistik yatırımları yapmalı veya yapacak Türk şirketlerini teşvik etmelidir. Karadeniz de kıyısı olan ülkelere gidecek olan yaş sebze ve meyve taşıyan konteyner gemilerine boğaz trafiğinde öncelik verilerek malların bozulmadan boşaltmanın yapılacağı limana zaman kaybı yaşanmadan ulaşımı sağlanmalıdır.

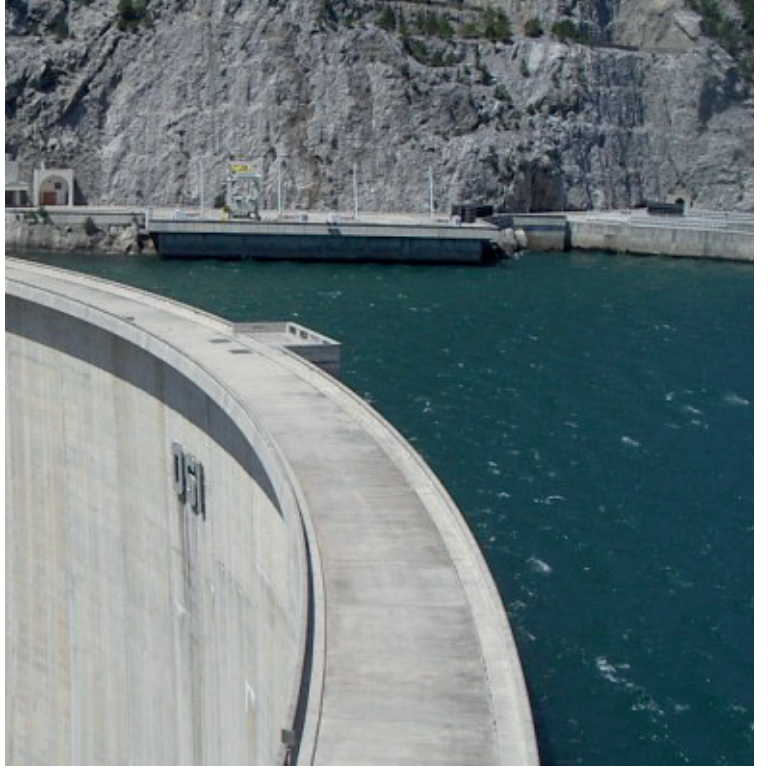
Antalya'da Kırsalda Tarım-Kalkınma Sorunları ve Çözüm Yolları

Köylerimizde gençlerimiz tarımsal üretimden ve hayvancılıktan geçimlerini sağlayamamaktadır. Köylerini terk ederek sosyal güvencem olsun, sağlıktan ücretsiz yararlanayım, ilerde emekli maaşım olsun diyerek sezonluk da olsa turizm sektöründe çalışmak için Antalya'nın turizm bölgelerine göç etmektedirler. Turizm sezonu bitince de karın tokluğuna sosyal güvencesiz günü birlik işlerde çalışmaktadır. Bu plansız göçler hem yerleşim yerlerinde alt yapı sorunları hem de sosyal, kültürel uyum problemleri oluşturmaktadır. Bu temel sorunların çözümleri mevcuttur. Raporda ilgili bölümde birçok örnekle ele alınmıştır.

Ayrıca **hayvancılık ve alternatif ürünler** başlıklarında konu ayrıntılı olarak irdelenmiştir. Örneğin Antalya'nın deniz ile bağlantısı olmayan, turizm geliri olmayan Akseki, İbradı, Gündoğmuş, Elmalı ve Korkuteli'nin gelir kaynakları hayvancılık ve tarıma bağlı olmasına karşılık hayvan yatırımcılığı teşvikleri Antalya hayvancılık bölgesi görülmediği

için bu ilçelerimiz hayvancılık teşviklerinden yararlanamamaktadır. Burdur ile sınır olan Korkuteli Antalya'ya bağlı olduğu için Burdur'un hayvancılıkta yararlandığı teşviklerden yararlanamamaktadır. Hayvancılığın ön planda olduğu Korkuteli, Elmalı, Akseki, Gündoğmuş, İbradı ilçeleri bu sebeple kalkınmada geri kalmışlardır.

Raporda alternatif ürünler olarak, **zeytin, zeytinyağı, badem, ceviz, keçiboynuzu üretimi ve ihracatı, ayrıca üzüm yetiştiriciliği ve şarapçılık** konularında Antalya ve bölgesel sorunlar, ayrıntılı bir durum tespiti, istatistiki verilerle, çözüm önerileri de ortaya konmuştur. Antalya'nın verimsiz topraklarında yapılacak olan bahçe tesisleri ile Torosların verimsiz arazileri değerlendirilecek, alternatif ürünlerin üretimi artırılabilecek, ülke ihtiyacı ithalat yerine yerli üretimle karşılanacak ve daha önemlisi ihtiyaç fazlası ürün ihracat edilerek döviz girdisi sağlanarak hem Antalya, hem de Türkiye kazanacaktır.

İklim Değişiklikleri ve Tarımsal Sulamanın Tarıma Etkileri

Türkiye ve Antalya iklim değişikliklerinden olumsuz yönde etkilenmektedir. Özellikle yağışların düzensiz olması mevsimsel yağacak olan yağış miktarının birkaç günde yağması sel felaketlerine yol açmaktadır. Ayrıca orantısız yağış aynı zamanda yeraltı kaynaklarının beslenmesine de fayda sağlamamaktadır. Çözüm olarak ilçelerde gölet ve baraj yapılabilecek her yere

ivedilikle göletler ve barajlar yapılmalıdır. Birden bire metre kareye çok yağış düşen yerlerde gölet ve barajlarda toplanacak su tarım arazilerini ve yerleşim yerlerini sel baskınından kurtaracağı gibi yaz aylarında tarımsal sulama ihtiyacını karşılayarak daha çok alanda üretim yapılmasına olanak sağlayacaktır.

Antalya'da Tarım Sorunları Temel Değerlendirme ve Öneriler

Çalışma boyunca birçok başlıkta Antalya ilinde ve bölgesinde yaşanan tarım sorunları konusunda Türkiye perspektifinden hem durumu saptayan hem de sürdürülebilir çözüm önerilerini dile getiren birçok konuya değinildi. Raporun **temel değerlendirme ve öneriler bölümünde** satır aralarında kalan ve bu raporun asıl yazılma nedenlerini ortaya koyan önerileri maddeler halinde tekrar toplu halde bulabilirsiniz. Böylece raporu inceleyenler veriler, tablolar ve grafikler arasında kaybolmadan kolayca çözümlere, önerilere odaklanabilirler. Ayrıca ayrıntılı bir kaynakça da rapor sonunda yer almaktadır.

Rapor, bir Cumhuriyet Halk Partili olarak kaçınılmaz bir biçimde partimizin öncülüğünde gerçekleşecek aydınlık günlere hazırlık için kendi payımdan, bir çiftçinin bilimsel bakış açısıyla oluşmuş bir katkıdır. Aynı zamanda CHP parti programında önerilen tarım politikaları doğrudan alıntılanarak ortaya koyduğumuz çözümlerle paralelliklerinin de karşılaştırmalı olarak görülebilmesi sağlandı. Türkiye'de tarımı birçok boyutta ele alan ve çözüm önerileri sunan bu çalışmanın politika yapımcılar ve konuyla ilgili kurum, kuruluş, araştırmacılar için faydalı olmasını, nihayetinde de Cumhuriyet Halk Partisi'nin ve ülkemizin sürdürülebilir ekonomi bağlamında tarım politikalarına katkı sağlamasını ümit ediyorum.

İÇİNDEKİLER

I. Antalya'da Seracılık ve Örtü Altı Üretiminde Mevcut Durum	14
II. Antalya'da Çiftçinin Yaşadığı Darboğaz	17
A- Üretim Sürecinde Yaşanan Sorunlar	17
• Zararlı Zirai İlaç Kalıntısı	
• Toprak İslah Çalışmaları	
• Üretim Planlaması ve Çıkış Noktaları	
B- Üretim Maliyetlerinin Düşürülmesi İçin Yapılması Gerekenler	18
• Devlet Destekleriyle Ortaya Çıkan Manzara	
- Taban Fiyat Uygulaması	
- Sübvansiyonlar	
- Tarım İl-İlçe Müdürlüklerinin Analiz Laboratuvarları Kurması	
- Devletin Öncülüğünde Üreticilerin Kooperatifleşmesi	
C- Kalkınmada Bölgesel Üstünlük Sağlayacak Ürünler	22
• Muz	
• Avokado	
• Finike Portakalı	
• Karyağdı Armudu	
• Mantar	
D- Zirai Kazançlarda Vergilendirme	25
III. Türkiye Narenciye ve Örtü Altı Sebze İhracatı Sorunları	27
A- Üretim ve İhracatta mevcut durum	27
B- Uluslararası İkili İlişkiler	30
C- Yaş Sebze ve Meyveye Katma Değer Katarak İhracat Yapmak	32
D- İyi Tarım Uygulamaları	34
E- Nakliye-Lojistik Sorunlarında Atılacak Adımlar	35
• Karayolu Taşımacılığı	
• Havayolu Taşımacılığı	
• Deniz Yolu Taşımacılığı	
F- Devlet Destekleri	38
• Avrupa Birliği	
• Destekleme Primi	
IV. Antalya'da Kırsalda Tarım-Kalkınma Sorunları ve Çözüm Yolları	39
A- Hayvancılık	40
B- Alternatif Ürünler	41
• Zeytin Üretimi ve İhracatı	
• Badem Üretimi ve İhracatı	
• Ceviz Üretimi ve İhracatı	
• Keçiboynuzu Üretimi ve İhracatı	
• Üzüm Yetiştiriciliği ve Şarapçılık	
V. İklim Değişikliklerinin Antalya'da Tarımsal Sulamaya Tarıma Etkileri	50
VI. Antalya'da Tarım Sorunları Temel Değerlendirme ve Öneriler	52
KAYNAKÇA	57

Önsöz

Tarım insanoğlunun en temel ihtiyaçlarından birisini karşılaması bakımından oldukça stratejik bir sektördür. Dünya nüfusunun 20. yüzyılın başından bu yana 1,6 milyar düzeyinden 7,6 milyara kadar yükselmiş olması ve kişi başı tarımsal tüketimin önemli oranda artması, bir taraftan tarımsal üretimde yaşanan genişleme ve verimlilik artışı ile mümkün olurken, diğer taraftan da tarım sektörünü giderek daha fazla zorlamaya başlamıştır.

Dahası Sanayi Devrimi öncesindeki dönemin tersine bugün dünyanın büyük bir bölümünde insanların şehirlerde yaşadığını düşünürsek tarımsal üretim daha da stratejik açıdan ele alınması gerekmektedir. Bu durum tarımsal üretimin yanı sıra şehirlerde yaşayan insanların tarımsal ürünlere verimli ve etkin bir şekilde erişebilmesinin de ne kadar önemli bir noktada olduğunu gözler önüne sermektedir.

“Bir Çiftçinin Gözünden Antalya Tarım Sorunları ve Çözüm Önerileri Raporu”nu hazırlama motivasyonumun arkasında temelde bu perspektif yer almaktadır. Özellikle sorunun içinde yaşayanlar, tarım sektöründe çiftçiler tarımın insanların yaşamlarını sürdürebilmeleri noktasında kritik bir öneme sahip olduğunun daha çok bilincindedir. Ve dolayısıyla tarımın ciddi oranda eksik rekabet özellikleri gösteren piyasa ekonomisinin inisiyatifine bırakılmayacak derecede stratejik bir sektör olduğununun, devletin merkezi bir planlamayla bütünsel üretimi, ülkenin ihtiyacına göre şekillendirmesinin bir ihtiyaç olduğunun farkındadırlar.

Bu açıdan sürdürülebilir stratejik bir orta ve uzun vadeli plan çerçevesinde tarım sektörünün devlet tarafından yönlendirilmesi ve planlanması gerekmektedir. Özellikle Covid-19 salgınıyla insanlığın yaşadığı kriz, milli tarımın ve üretimin yaşamsal öneme sahip olduğunu tüm ciddiyetiyle göstermiştir.

Bu rapor ile özellikle Antalya’da yaşanan tarımsal sorunlara dikkat çekmek istedim. Bölgede on yıllar içinde oluşmuş deneyimimle yaşadıklarımı, sorunlarımızı ve çözüm önerilerimi bir rapor haline getirerek yine “Koronavirüs Pandemisi” sonrası daha da önemli bir duruma gelecek tarımsal üretimin ülkemiz için ne kadar stratejik bir unsur olduğunu Antalya özelinde belgelemek istedim. Herkesin bildiği gibi yeni dünya düzeninde; tarımsal üretimde de kendi kendine yetebilme meselesi aynı zamanda da bağımsız olabilme ve kalabilme yetisidir.

İnanıyorum ki kuruluş yıllarında üretim devrimiyle birlikte tarımda kendi kendine yetebilen ve üretim hamleleriyle stratejik tarım ürünleri ihracat eden Cumhuriyetimiz; ikinci yüzyılında yeniden tarımda da kuruluşun görkemini halkın iktidarıyla tekrar yaşayacaktır.

Raporum, kaçınılmaz olarak gelecek o aydınlık günlere hazırlık için kendi payımdan, bir çiftçinin bilimsel bakış açısıyla oluşmuş bir katkıdır. Bu çerçevede Türkiye’de tarımı birçok boyutta ele alan ve çözüm önerileri sunan bu çalışmanın politika yapımcılar ve konuyla ilgili kurum, kuruluş, araştırmacılar için faydalı olmasını, nihayetinde de Cumhuriyet Halk Partisi’nin ve cumhuriyetin sürdürülebilir ekonomi bağlamında tarım politikalarına katkı sağlamasını ümit ediyorum.

Giriş

Tarımın dünyadaki ve ülkemizdeki önemini pandemi ile daha iyi anladığımız bir dönemden geçiyoruz. Her ülkenin kendisi için stratejik ürünleri olası bir krizde sıkıntıya düşmemek için stokladıkları, uzun vade için üretim planlaması yaptıkları görülüyor. Ülkemizde de bu durumun plansızlık içinde ilerlediği net bir gerçeklik olarak karşımızda durmaktadır.

Ülkemizde çiftçi para kazanamadığı için tarımsal üretimden adeta vazgeçti. Ve bunun sonucu olarak birçok ürünü üretim değerinden daha pahalıya ithal ediyoruz. Ülkemizin ihtiyacı tarımda merkezi üretim planlaması ile üretimi arttırıp hem ülkemizin ihtiyacını karşılamak, hem de tarımda ihracat pazarı olan ürünlerin üretimini teşvik ederek, kriz döneminde ülke ekonomisine katkı sağlamak olmalıdır. Pandemi döneminde tüm sektörler devre dışı kalabiliyorken (Turizm, restoranlar, kafeler) tarımsal üretiminin önünde hiçbir engel olmadığı durumda bile tarım sektörüne yönelik teşvik ve planlama yoksunluğu nedeniyle üretici krizle karşı karşıya bırakılmıştır.

Rapor için yaptığım araştırmada, siyasal iktidarın tüm bu boş vermişliğine rağmen tarımsal üretimden vazgeçilemediğini gördüm. Tarımsal üretimin en önemli bölgelerinden biri Akdeniz bölgemiz ve Antalya da tarımda Türkiye'nin özellikle yaş sebze ve meyvede önemli bir tarım şehridir. Raporumuz bunu net bir şekilde göstermektedir. Lakin çiftçilerimizin tüm çabalarına rağmen, savruk tarım politikası, istikrasız dış politika ve stratejik ürünlere planlı teşvikin verilememesinden kaynaklı hem ulusal hem de uluslararası düzlemde tarımsal üretimimiz hak ettiği yeri alamamaktadır.

Türkiye ve Antalya tarımında yaşanan sorunları yansıtmak, sorunların çözümüne ışık tutmak ve sürdürülebilir bir tarım politikası oluşturabilmek için bu raporu birçok paydaşla bir araya gelerek hazırladım. Konunun çok farklı boyutlarını Antalya'da

hem oda, borsa hem de sivil toplum kuruluşlarının başkan ve yöneticileriyle ayrıntılı bir biçimde müzakere ettim, görüş ve önerilerini aldım. Tarım sektörünün tüm bileşenlerinin ortak aklını ve taleplerini rapora yansıtmaya çalıştım. Bu bağlamda çalışma özellikle Antalya'da tarımın yarınları için önemli veriler ve görüşler barındırmaktadır.

Antalya'da çiftçinin yaşadığı dar boğazı, hem üretim süreci hem de üretimin planlanması ve üretim maliyetlerinin düşürülmesi, toprak ıslah çalışmaları gibi birçok açıdan detaylandırırken, devlet destekleriyle, zirai kazançların vergilendirilmesi boyutlarını da çalışmada ele aldım. Ayrıca narenciye ve örtü altı sebze ihracat sorunları, dış ilişkilerde atılması gereken adımlar, hayvancılık ve alternatif ürünlerde genel durum ve hangi adımların atılması gerektiğine de yer verdim. Hemen her başlıkta yer alan grafik ve tablolarla desteklenmiş en güncel istatistik veriler, çalışmanın ayrı bir zenginliğini oluşturuyor.

Bunların dışında CHP Parti programında yer verilen tarım perspektifini de sunduğum çözüm önerileriyle taşıdıkları paralellikleri göstermek için birçok bölüme doğrudan aktardım. Alıntılarını tek tek belirttim. CHP'nin Türkiye'de çiftçi, tarım dostu politikalarının, çözüm önerilerinin temel sorunlara nasıl yanıt verdiğini ve çalışmamın temel dayanaklarından birini de oluşturduğunu göstermek istedim.

Ülkelerin gelişmişlik düzeyinin, sahip oldukları kaynaklardan çok, doğru hazırlanan ve iyi uygulanan ekonomi politikalarından etkilendiği gerçeğini unutmadan, tarım politikalarının önemini ve uygulamalarını ön plana almalıyız. Bu çalışmanın temel amaçlarından biri de Türkiye tarımının problemlerine, Cumhuriyetimizin İkinci Yüzyılında CHP'nin iktidar perspektifi doğrultusunda çözümler üretmesine katkı sağlamak ve oluşturulması gereken tarım politikalarını sürdürülebilir ekonomi açısından çok yönlü ve çözümlü yeni bir bakış açısıyla irdelemektir.

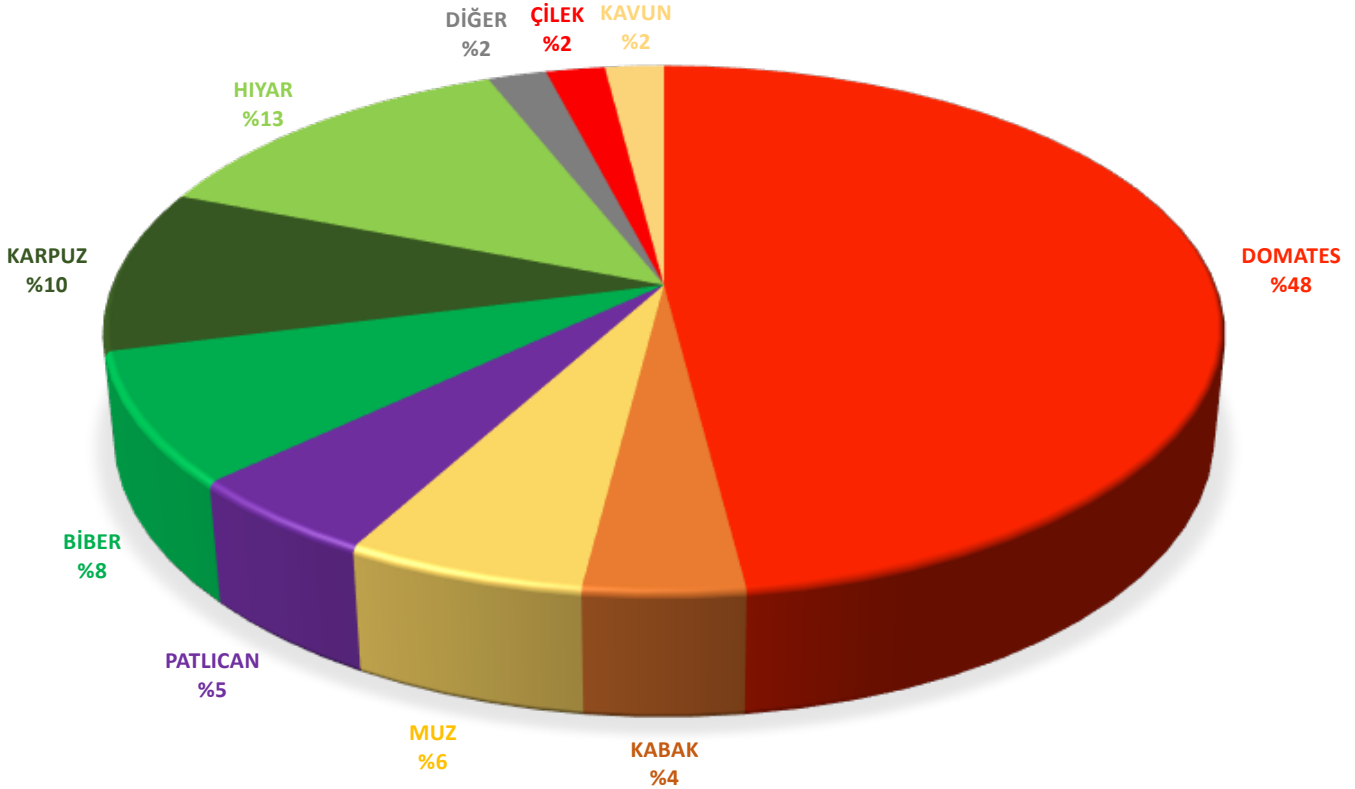
I. Antalya'da Seracılık ve Örtü Altı Üretiminde Mevcut Durum

Türkiye'de 2020 yılında **31 milyon 196 bin ton** sebze üretilmiştir. Bu üretimin **22,677 bin tonu** açıkta, **8 milyon 519 bin tonu** örtü altında üretilmiştir. Toplam örtü altı varlığımız **839 bin 705 dekara** ulaşmıştır. Türkiye, örtü altı varlığı bakımından dünyada ilk dört ülke arasında, Avrupa'da ise İspanya'nın ardından ikinci sırada yer almaktadır. Türkiye'nin **örtü altı bitkisel üretim değeri yaklaşık 10 milyar TL'dir.**

Antalya örtü altı sebze ve meyve üretiminde %47'lik payla (4,012 milyon ton) Türkiye birincisidir.

Antalya'yı sırasıyla, **Mersin %16 (1,2 milyon ton)**, **Adana %13 (1 milyon ton)** ve **Muğla %9 (690 bin ton)** illeri takip etmektedir. Bu 4 ildeki toplam örtü altı üretimimiz yaklaşık **6,7 milyon ton** ile ülkemiz toplam örtü altı üretiminin yaklaşık **%86'sını** oluşturmaktadır.

Türkiye Örtü Altı Ürün Deseni (TÜİK 2020)

TÜRKİYE VE ANTALYA ÖRTÜ ALTI SEBZE MEYVE DESENİ (TON)

ÜRÜN CİNSİ	YIL	ÜRETİM MİKTARI (TON)		ANTALYA'NIN TÜRKİYEYE ORANI	TÜRKİYE'NİN ÖRTÜALTINA ORANI
		ANTALYA	TÜRKİYE		
DOMATES	2020	2.465.402	4.099.129	60	48
BİBER	2020	450.407	662.344	68	8
HIYAR	2020	483.872	1.120.142	43	13
PATLICAN	2020	184.351	333.974	55	5
KABAK (SAKIZ)	2020	64.205	309.276	21	4
KAVUN	2020	40.975	199.759	21	2
KARPUZ	2020	72.208	849.150	9	10
ÇİLEK	2020	49.611	203.213	24	2
MUZ	2020	158.425	542.774	29	6
DİĞER MEYVELER	2020	64	1.973	3	0
DİĞER SEBZELER	2020	43.051	197.184	22	2
TOPLAM	2020	4.012.571	8.518.918	47	100

Kaynak TÜİK

Türkiye'nin 839 bin 705 dekarlık örtü altı sera üretiminde, Antalya 324 bin 689 dekar örtü altı üretimi ile Türkiye birincisidir.

Antalya, domates ve biber üretiminde Türkiye beşincisi, hıyar üretiminde Türkiye üçüncüsü, Nar üretiminde Türkiye dördüncüsü, portakal üretiminde Türkiye üçüncüsüdür.

ÖNEMLİ TARIM ÜRÜNLERİ ÜRETİMİNDE ANTALYA'NIN TÜRKİYE ÜRETİMİNDEKİ PAYI

ÜRÜN CİNSİ	2016 ÜRETİM MİKTARI (TON)		TÜRKİYE İÇİNDEKİ %	2020 ÜRETİM MİKTARI (TON)		TÜRKİYE İÇİNDEKİ %
	ANTALYA	TÜRKİYE		ANTALYA	TÜRKİYE	
DOMATES	2.409.000	12.600.000	19,13	2.570.970	13.204.015	19,5
HIYAR	514.681	1.811.681	28,41	495.585	1.886.239	26
PORTAKAL	504.655	1.850.000	27,28	522.395	1.333.975	27,7
BİBER	390.072	2.457.822	15,87	533.435	2.636.905	20
ELMA	281.019	2.925.828	9,6	611.946	4.300.486	14
PATLICAN	177.275	854.049	20,76	218.063	835.422	26
NAR	111.041	465.200	23,87	141.044	600.021	23,5
MUZ	82.566	305.926	26,99	296.456	728.133	40
MANTAR (KÜLTÜR)	21.533	40.272	53,47	33.752	55.455	60
YENİ DÜNYA	4.482	13.950	32,13	3.678	16.402	22,4
KEÇİBOYNUZU	4.998	13.405	37,28	7.756	18.806	41
AVOKADO	1.524	1.950	78,15	4.930	5.923	83
SUSAM	3.301	19.521	16,91	4.486	18.648	24
MISIR (DANE)	44.731	6.400.000	0,7	41.402	6.500.000	0,6
PAMUK	29.040	2.100.000	0,138	24.529	1.773.646	0,13

Kaynak TÜİK

II. Antalya'da Çiftçinin Darboğazı

Konuya doğrudan bir saptamayla girmekte fayda var. Üretim miktarı fazla olmasına karşın Antalya çiftçisi para kazanamamaktadır. Bunun temel sebeplerini başlık başlık ele almakta fayda var.

A- Üretim Sürecinde Yaşanan Sorunlar

• Zararlı Zirai İlaç Kalıntıları

Antalya çiftçisinin yetiştirdiği sebze ve meyvelerin kalitesi rakip ülkelerin İspanya, Hollanda, İran, Mısır'dan daha iyidir. Ancak az sayıdaki çiftçi zaman zaman ilaç kalıntılı ürünleri üretici toptancı hallerine satılmak üzere getirmektedir. İlaç kalıntılı sebze ve meyvelerin ihracatı yapılıncaya Türkiye'nin imajı zedeleniyor, ihracatçı zarar ediyor, mallar imha edildiği için milli servet kayboluyor. Bunun sonucunda da sadece dış pazar kaybedilmiyor, üretici de kaybediyor.

Çözüm, devletin yapması gereken İyi Tarım uygulamalarını zorunlu hale getirerek devletin yetiştirecek olan ürünün fide aşamasından, tüketiciye ulaşmaya kadarki sürecin izlenebilirliğinin sağlanmasıdır.

Bu nasıl yapılacak?

a- Tarım İl - İlçe müdürlükleri karantina ve bitki koruma bölümündeki ziraat mühendislerini sahaya indirecek. Çiftçinin fideciden aldığı sebze fidesinin sağlıklı olup olmadığını onayını verecek, eğer fidede sorun varsa çiftçi o fideyi almayarak zarardan kurtulacak.

Belli periyotlarla üretim yapılan seralarda toprak, yaprak ve ürünlerde analiz yaparak ilaç kalıntısı olup olmadığını kontrol edecekler.

Son olarak üretici haline gelen ürünlerden numune alarak ilaç kalıntısı olup olmadığını analizini yapacaklar. Bu uygulamalar yapıldığı takdirde ithalatçı hiçbir ülke Türk sebze meyvesinde ilaç kalıntısı var diyemez.

b- Avrupa'da kullanımı yasaklanan zirai ilaçların eş zamanlı olarak Türkiye'de üretimi, ithalatı ve kullanımı yasaklanmalı. Mevcut uygulamada Türkiye'deki yasaklamalar Avrupa'dan birkaç yıl sonra gerçekleşmektedir.

CHP PARTİ
PROGRAMI'NDAN

Sistemin kayıt altına alınması ve laboratuvarlar aracılığıyla gıda güvenliğinin karşılanması hedef alınacak, Zirai mücadele ilacı, hormon vb. girdilerin uygun doz, zaman ve yöntemlerde kullanılmaması ile uygulama - hasat zamanı arasındaki bekleme süresine uyulmamasından kaynaklanan kalıntı sorunları mutlaka minimize edilecek,

Bu tip ürünlerin ruhsatlandırılması, satışı, denetimi vb. kurallar çağdaş ülkelerde örneklerine benzer şekilde yeniden yapılandırılacak,

İyi tarım uygulamaları ile kontrollü üretim, etiketten geriye izlenebilirlik sistemleri kurulacak,

Üreticinin bu gerekleri yerine getirebilmesi için tarımsal danışmanlık hizmetleri kamu tarafından desteklenecektir. Sistemin kayıt altına alınması ve laboratuvarlar aracılığıyla gıda güvenliğinin karşılanması hedef alınacak.

• Toprak Islah Çalışmaları

Meyve, Örtü altı sebze yetiştiriciliği ve tahıl yetiştiriciliğinde aşırı kimyasal gübreleme sonucunda ve Antalya bölgesinin toprak yapısı killi ve killi tın olması nedeniyle topraktaki mineralleri sebze fideleri, meyve ağaçları alamaz hale gelmişlerdir. Dolayısı ile kök başına verim düşmekte, böylece birim alanda üretim maliyeti artmaktadır. İyi verim alabilmek için toprakta %5 organik madde olması gerekirken Antalya bölgesindeki tarım arazilerinin çoğunda organik madde miktarı %1 veya altındadır. Çözüm olarak toprak analizi yapılarak, topraktaki eksik olan organik madde miktarını %5'e çıkarmak ve humus miktarını arttırmak gerekmektedir.

• Üretim Planlaması ve Çıkış Noktaları

Meyve ve sebze yetiştiriciliği için üretim planlaması yoktur. Mevcut meyve bahçeleri ile ilgili hiçbir istatistiki veri bulunmamaktadır.

Meyve ağaçlarının çeşidi, sayısı, yaşının belirlenmesi ve istatistiklerinin oluşturulması zorunlu olmalıdır. Eğer bu bilgilere sahip olunursa yeni tesis edilecek meyve bahçeleri Türkiye'nin ihtiyacına göre planlanabilir.

Küçükbaş ve büyük baş hayvan yetiştiriciliğinde tüm hayvanların kayıt altında tutulması gibi dikimi yapılan her meyve ağacının üretici tarafından kayıtlarının ilçe/il tarım müdürlüklerine yapılması zorunluluğu getirilmelidir. Kayıt yaptırmayan üreticiye cezai işlem uygulanmalıdır.

Yeni tesis edilecek meyve bahçeleri, gelecek trendler araştırılarak iç ve dış pazarın ihtiyacına göre kurulmalıdır.

Yeni tesis edilecek meyve bahçeleri bölgenin iklim yapısına, toprak yapısına uygun çeşitlerden oluşmalıdır. Örneğin Satsuma çeşidi mandarin İzmir bölgesinde verimli bir çeşit iken Antalya bölgesinde verimli değildir. Muğla/Dalaman bölgesi interdonat limon için uygun iken Antalya için çok uygun değildir. Nar, 300-600 metre yükseklikte daha iyi sonuç verirken, deniz seviyelerinde yetiştirilince kalite ve verim sorunu yaşanmaktadır. Yanlış ekimle çiftçinin para kazanma imkanı kalmamakta ve milli gelir kaybı yaşanmaktadır. Bunların önlenmesi için mutlaka önceden hangi bölgeye hangi ürünün ekileceği ne kadar ekileceği planlanmalıdır.

**CHP PARTİ
PROGRAMI'NDAN**

**BİLGİ VE TEKNOLOJİYLE DONANMIŞ BİR
TARIM YAPISI KURULACAKTIR.**

Tarımda ar-ge hizmetlerinin, ülkelerin dünya tarımsal üretim ve ticaretindeki yerini belirleyen temel etken olduğu bilinciyle, sektörde kamusal ve özel araştırma - geliştirme faaliyetlerinin artırılmasına özel önem verilecek,

**TARIMDA ÜRETİM PLANLAMASI,
KENDİNE YETERLİLİK VE DIŞ
TİCARETTE ÜSTÜNLÜK TEMEL
HEDEFLERİMİZDİR.**

Üretim deseni Türkiye ve dünyanın uzun erimli üretim - tüketim dengeleri değerlendirilerek planlanacak ve bu doğrultuda yönlendirilecek, talepte ortaya çıkan değişimlere cevap verebilecek bir esneklik, uygun araçlarla sisteme kazandırılacak,

Yerel - bölgesel üretim desenlerinin ulusal üretim planlamasının bir parçası olması sağlanacak, özendirici önlemlerle ulusal ve bölgesel tarımsal üretim planlaması yapılacaktır

Bu çerçevede devletin stratejik tarım planlama birimini kurması gerekmektedir. Örneğin Atatürk zamanında kurulan devlet üretme çiftlikleri bu amaçla kurulmuştur.

Sebze yetiştiriciliğinde üretici her yıl yetiştireceği sebze çeşidini ve miktarını kurulacak olan stratejik tarım biriminin isteğine göre yapmalıdır.

Stratejik tarım birimi hangi sebzenin, meyvenin ne kadar tüketildiğini, ne kadarının ihraç edildiğini, hangi fiyattan satıldığını oluşturduğu veri havuzu ve istatistiklerle belirleyecek, bunlara göre üreticiyi yönlendirebilecektir. Bu yaklaşımla üretimde arz talep dengesi oluşarak üreticinin geliri de artacaktır.

Zirai don bölgelerinde zirai dondan zarar görecektir meyve bahçelerinin kurulması yasaklanmalıdır. Bu bölgelerde zirai dondan etkilenmeyen ürünler yetiştirilmelidir. Zirai dondan zarar gören ürünlerin ihraç edilme olanağı yoktur. İç piyasada satıldığı zaman da ürünün zirai dondan zarar gördüğünü anlamayan tüketici bu ürünü alınca bir daha pazara çıkınca sağlam ürünü de almayacaktır. Dolayısı ile sağlıklı ürünün de Pazar değerini bozacaktır.

Planlama öncesi zirai don bölgesine dikilen meyve bahçeleri için devlet bölgedeki çiftçilere zirai donu önleyecek rüzgar fanlarını kurmalarını destekleyecek teşvik vermelidir.

B- Üretim Maliyetlerinin Düşürülmesi İçin Yapılması Gerekenler

Türkiye'nin en büyük dış pazarı Rusya ve Ukrayna'dır. Bölgemizde Rusya ve Ukrayna'ya yakın bizimle rekabet edebilecek Azerbaycan, İran ve Mısır'da çok büyük sebze meyve üretimi başlamıştır. Bu miktar ileride daha da artacaktır. Sonucunda da komşumuz Rusya ve Ukrayna pazarına girmemiz daha da zorlaşacaktır. Bu pazarlarda kalıcı olabilmenin yolu tohum, fide, mazot, gübre, tarım ilacı, su, elektrik gibi üretimde kullanılan girdilerin üretim maliyetlerini düşürmektir.

Stratejik tarım birimi hangi sebzenin, meyvenin ne kadar tüketildiğini, ne kadarının ihraç edildiğini, hangi fiyattan satıldığını oluşturduğu veri havuzu ve istatistiklerle belirleyecek, bunlara göre üreticiyi yönlendirebilecektir. Bu yaklaşımla üretimde arz talep dengesi oluşarak üreticinin geliri de artacaktır.

Rusya ve Ukrayna pazarlarında kalıcı olabilmenin yolu tohum, fide, mazot, gübre, tarım ilacı, su, elektrik gibi üretimde kullanılan girdilerin üretim maliyetlerini düşürmektir.

Üretim Maliyetleri düşürmek için devletin yapabileceklerini şu şekilde sıralayabiliriz:

• Devlet Destekleriyle Ortaya Çıkan Manzara

Antalya çiftçisinin yetiştirdiği sebze ve meyvelerin kalitesi rakip ülkelerin İspanya, Hollanda, İran, Mısır'dan daha iyidir. Ancak az sayıdaki çiftçi zaman zaman ilaç kalıntılı ürünleri üretici toptancı hallerine satılmak üzere getirmektedir. İhracat yapıldığında ilaç kalıntıları ortaya çıktığında Türkiye'nin imajı zedeleniyor, ihracatçı zarar ediyor, mallar imha edildiği için milli servet kayboluyor. Bunun sonucunda da sadece dış pazar kaybedilmiyor, üretici de kaybediyor.

- Taban Fiyat Uygulaması

Stratejik tarım birimi sahip olduğu veri ve istatistiklerle ürünlerin ne kardan satıldığını bildiği için üreticiye taban fiyatı verebilir. Çiftçinin yıl boyunca sattığı ürünlerin ortalaması taban fiyatının altında kalırsa aradaki farkı devlet üreticiye ödeyerek üreticinin zarar etmesini önleyebilir. Bunun bir diğer yansıması da üretim planlaması yapılmasına katkı sağlamasıdır.

- Sübvansiyonlar

Gübre destekleme primleri ve ürün destekleme primleri dekara göre değil kullanılan gübre ve ürün miktarına göre verilmeli.

Devletin bugüne kadar uyguladığı sübvansiyonlar çiftçi kayıt sisteminde beyan ettiği ekili tarla dekarına göre destekleme primi şeklinde yapılmaktadır. Gübrelemenin yapılıp yapılmadığının ve ne kadar yapıldığının bir önemi yoktur. Bu sistem Antalya bölgesindeki çiftçiye çok destek olmamıştır. Antalya'da çiftçilerin tarım arazi büyüklükleri İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu'daki gibi binlerce dekar olmayıp çok daha küçük ölçektedir. Bu nedenle dekara verilen gübreleme prim iadesi ve ürün destek primi Antalya çiftçisi için yeterli gelmemektedir. Antalya'da verilecek olan gübre destekleme ve ürün destekleme primi dekara göre değil kullanılan gübre miktarına (kg başına) ve üretilen ürün miktarına göre verilmelidir.

Gübrede uygulanan KDV indirimi çiftçinin gübresini ucuzlatmamıştır. Satıcı firma gübreye indirilen kdv kadar zam yapmıştır. Bunun sonucunda hem devlet vergi kaybına uğramıştır,

Antalya çiftçisinin yetiştirdiği sebze ve meyvelerin kalitesi rakip ülkelerin İspanya, Hollanda, İran, Mısır'dan daha iyidir. Ancak az sayıdaki çiftçi zaman zaman ilaç kalıntılı ürünleri üretici toptancı hallerine satılmak üzere getirmektedir.

Antalya'da çiftçilerin tarım arazi büyüklükleri İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu'daki gibi binlerce dekar olmayıp çok daha küçük ölçektedir. Bu nedenle dekara verilen gübreleme prim iadesi ve ürün destek primi Antalya çiftçisi için yeterli gelmemektedir.

hem de çiftçi ucuza gübre alamamıştır. Bunun yerine çiftçinin kullandığı gübre faturası karşılığında devlet çiftçiye direkt iade yapsa hem devlet hem de çiftçi karlı çıkacaktır. Toprak ıslah çalışmasında İdeal uygulama ise humus, hümik asit oranları daha yüksek olan organik gübrelerin kullanılmasıdır. Bu durum maliyetlerin daha da artması anlamına gelmektedir. Toprağa verilecek organik gübre, humus, hümik asit pahalı olduğu için çiftçi bu uygulamaları yapamamaktadır. Devlet tarımın sürdürülebilmesi için çiftçilerin kullandığı ve içerisinde organik madde, humus, hümik, fulvik asit olan gübrelere belli oranda, fatura karşılığı iade vermelidir. Dekar başına verilen 10 TL destek yeterli değildir.

İçeriğinde %50 Organik madde, %10 humus bulunan en uygun dana gübresinin minimum dekara atılacak miktar 250 kg dır. Çiftçinin toprağını ıslah edebilmesi için devletin organik gübre desteğini dekara %50 sübvansede etmeli ki amacına ulaşılabilir.

Sulama ve ısınma için elektrik enerjisi kullanılmaktadır. Çiftçinin kullandığı elektrik için ödediği fatura bedelinin belli bir yüzdesine destek iadesi verilmelidir.

- Tarım İl-İlçe Müdürlüklerinin Analiz Laboratuvarları Kurması

Tarım il-ilçe müdürlükleri toprak ve yaprak analiz laboratuvarı kurmalıdır. Sahada çalışan ziraat mühendisleri sebze ve meyve üretilen arazilerden aldıkları toprak ve yaprakların tahlillerini yaparak toprakta ve bitkide eksik olan gübre, mikro element ve minerallerin, organik maddelerin tamamlanmasını sağlarlar. Böylece gereksiz gübreleme yapmayarak hem çiftçimizin maliyeti düşer, hem de ithal ettiğimiz birçok gübrenin ham maddesini ithal etmeyerek döviz dengemizin bozulmasını önleyebiliriz. Ziraat mühendisleri tarım arazilerinde toprak analizleri yaparak çiftçiye toprak yapısına uygun sebze ve meyve yetiştiriciliği yaptırırlar.

Türkiye'de tarım arazileri yanlış gübreleme sonucunda çoraklaşmaya başlamıştır. Bu zamanla Türkiye'yi üretim yapılamaz hale getirecektir. Bu mühendisler saha çalışmalarında yapacakları toprak analizleri ile toprak ıslah çalışmalarını da gerçekleştirmiş olacaktır.

CHP PARTİ PROGRAMI'NDAN

Tarımsal desteklemeler ürün, üretim bölgesi, verimlilik, kırsal kalkınma amaçları yönüyle bölgesel bazda ayrıştırılarak uygulanacak,

Tarımsal destekler temel olarak fark ödeme, telafi edici ödeme, prim ve uygun içerik ve bileşimlerde doğrudan gelir ödemesi esasında gerçekleştirilecek Tarımda verimliliği engelleyen küçük işletmelerin demokratik kooperatiflerde örgütlenerek ürün ve emek verimliliğinin artırılması özendirilecek

Küçük üretici yapısı, örgütlenme temelinde yeniden yapılandırılacak, küçük üreticinin üretimden pazarlamaya kadar olan süreçlerde, örgütleri aracılığıyla verimli - rasyonel üretim yapısı ve tutumu oluşturmaları sağlanacaktır.

Tarımsal Üretici Birliklerinin, AB Ortak Tarım Politikaları kapsamındaki desteklerin tarımımıza aktarılmasına etkinlik kazandıracak bir üretici örgütlenmesini hedef almaları özendirilecektir.

Kooperatif ve Birliklerin depolama, soğutma ve taşıma sistemi kurmaları desteklenerek, özendirilecektir.

• Devletin Öncülüğünde Üreticilerin Biraraya Gelerek Kooperatifleşmesi

Maliyetleri düşürmenin diğer bir yolu devletin öncülüğünde üreticilerin bir araya gelerek kooperatif kurması ve girdilerini ucuza almalarının sağlanmasıdır. Örneğin sebze üreten küçük çiftçilerin bir araya gelerek 200 dekarlık sera ölçeğine ulaştıklarında kuracakları kooperatif kanalı ile girdilerini ucuza alıp üretim maliyetlerini düşürebilirler. Yine her küçük (2 - 5 dekarlık) sera için ayrı ayrı alınan tarım ekipmanları yerine daha az sayıda ekipman alınarak aynı iş kooperatif kanalı ile yapılarak maliyetlerin düşmesi sağlanabilir.

C- Kalkınmada Bölgesel Üstünlük Sağlayacak Ürünler

• Muz

Doğal olarak Muz üretimi Alanya, Gazipaşa ve Anamur (Mersin) da yetişirken son yıllarda Türkiye'de Akdeniz, Ege, Güneydoğu Anadolu bölgelerinde binlerce dekar örtü altında (seralarda) yetiştirilmeye başlanmıştır. Seraların kuruluş dekar maliyeti 2020 yılında 130-150 bin tl olması ile pahalı bir yatırımdır. Türkiye şu an itibari ile Muz ithalatçısı olduğu için üretim açığını kapatmak için örtü altında muz yetiştirmek mantıklı olabilir. Ancak planlama yapmadan aşırı miktarda muz yetiştirmek üretim fazlası yaratacağından fiyatların çok düşmesine ve dolayısı ile üreticilerin uzun vadede zarar etmesine sebep olacaktır. Özellikle Alanya, Gazipaşa'da yamaçlarda açık alanda muz yetiştiren binlerce çiftçimiz daha çok mağdur olacaktır. Ayrıca Serik, Manavgat, Alanya ovalarının tamamen plastikle kaplanmasından dolayı kışın yağacak yağmur sularını emecek toprak kalmamaktadır. Suyu emecek toprak olmaması sebebi ile bu yerlerde sel baskını tehlikesi oluşacaktır. Bunu çözmek için Serik, Manavgat, Alanya ovalarında yağmur sularını taşıyacak büyük kanalların açılması gerekmektedir.

Maliyetleri düşürmenin diğer bir yolu devletin öncülüğünde üreticilerin bir araya gelerek kooperatif kurması ve girdilerini ucuza almalarının sağlanmasıdır.

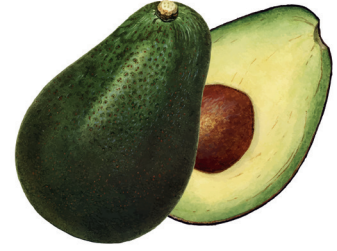

Planlama yapmadan aşırı miktarda muz yetiştirmek üretim fazlası yaratacağından fiyatların çok düşmesine ve dolayısı ile üreticilerin uzun vadede zarar etmesine sebep olacaktır.

• Avokado

Avokado, -2 C ile -6.5 C soğukluğa dayandığı için kışları ılık geçen, kış ve ilkbahar geç donlarının olmadığı, şiddetli esen rüzgarların olmadığı bölgelerde ve taban suyu seviyesinin en fazla 2 metre olduğu topraklarda yetişen bir meyvedir.

Türkiye’de Avokadonun yetişme özelliklerine uygun yer Alanya ve Gazipaşa ilçelerimizdir. 2020 verilerine göre Türkiye Avokado üretimi 5 bin 923 ton olup bunun 4 bin 930 tonu (%83)’ü Antalya’da üretilmektedir. Antalya avokado üretiminde Alanya 2957 ton ile birinci sıradadır. Alanya’yı 1159 ton ile Gazipaşa, 490 ton ile Manavgat izlemektedir. Avokado, iklim özellikleri dolayısı ile Alanya ve Gazipaşa için stratejik bir üründür. Alanya ve Gazipaşa’da avokado yetiştirilebilecek arazilerin tamamına avokado bahçeleri tesis edilerek bu ilçelerde ekonomik olarak bölgesel üstünlük sağlanabilir. Avokado tesis edilecek arazilerde yetiştirilmekten vazgeçilen ürünlerde arz azalması olması, ürünü başka ilçelerde üreten üreticilerin daha çok kazanç sağlamasına sebep olacaktır.

AVOKADO İHRACAT - İTHALAT

YIL	ÜRÜN ADI	ÖLÇÜ BİRİMİ	İHRACAT MİKTARI	İTHALAT MİKTARI	İHRACAT DOLAR	İTHALAT DOLAR
2015	AVOKADO	TON	28	403	28.956	307.105
2020	AVOKADO	TON	824	3.606	1.479.176	2.713.701

Avokado Dış Ticareti: TÜİK dış ticaret verilerine göre; Türkiye’de 2020 yılında 824 ton avokado ihracatı gerçekleştirilirken, aynı sezonda 3.535 ton avokado ithalatı yapılmıştır. Her geçen yıl ithalat değerleri artış göstermektedir. 2020 yılında ithalat miktarı 2015 yılına göre %900 oranında artmıştır. Türkiye’nin avokado ihtiyacını karşılanmasında yeterlilik oranı % 54’dür.

• Finike Portakalı

Finike Washington Navel çeşidi portakalı, yetiştiği bölgenin Kuzeyinin yüksek Akdağ'ı, batısının Gülmez dağı ile kaplı olması, toprağın Akçay ve Alakır deresi ile yıllardır alüvyonlu topraklarla doldurulması sonucunda hava, su ve toprak yapısı ile farklı kılmaktadır. Portakalın kendine özgü aroması ve tadından dolayı coğrafi işaret özelliği almış bir üründür. Coğrafi işaretin kırsal kalkınma araçlarından biri olması yerel değerlerin ortaya çıkarılması için önemlidir. Ancak yeterli denetimler yapılmadığı için Finike'ye başka bölgelerden getirilen Washington portakalı narenciye paketleme tesislerinde ambalajlanarak Finike etiketiyle satılmaktadır. Bunun için Finike portakalı ekonomik olarak hak ettiği değeri bulamamakta ve üreticilerin geliri azalmaktadır.

• Karyağdı Armutu

Armut üretiminde Türkiye'nin %20'sini üreten, Korkutelili armut üreticileri Karyağdı Armut' unun marka tescilini yaptırmalarına rağmen üretim maliyetlerinin ve depolama maliyetlerinin yüksekliğinden dolayı alın terlerinin karşılığını alamamaktadırlar. Coğrafi işaret alan ürünün ihracatına teşvik primi verilmelidir.

• Mantar

Korkutelili çiftçiler Türkiye'de kültür mantarı üretiminin %55'ini, armut üretiminin %20'sini gerçekleştirmesine rağmen alın terlerinin karşılığını alamamaktadır.

Korkutelili'de mantar üreticilerinin üretim maliyetleri çok yüksektir. Yılda 20 bin ton mantar üreten üreticilerimiz iklimlendirme için kullandıkları elektriğin bedelini ticari elektrik tarifesinden ödedikleri için maliyetleri artmaktadır. Mantar üreticisine de sanayicinin kullandığı ucuz elektrik desteği sağlansa bu maliyet artışı oluşmayacaktır.

Mantar üreticilerinin bir çatı altında toplanarak işlenmiş mantar ürünleriyle mantara katma değer katacak çalışmalar gerçekleştirmeleri zorunludur. Bu çerçevede devlet, birlik veya kooperatif kanalı ile mantara katma değer katmak isteyen üreticilere devlet desteği vermelidir.

CHP PARTİ
PROGRAMI'NDAN

Tarım ürünlerinin işlenerek katma değer kazandırıldıktan sonra iç ve dış pazarlara sunulması temel amaç olarak üstlenilecek,

yerel tipteki lezzetlerin dünya piyasalarına girmesine yönelik kamu - özel sektör iş birliği olanakları geliştirilecek, geleneksel ürünlerin uluslararası tescilli gerçekleştirilecek,

Bölgesel koşullar dikkate alınarak, uygun ekim nöbeti sistemleri içinde bölgesel üretim potansiyeli çeşitlendirilip geliştirilecek,

D- Zirai Kazançlarda Vergilendirme

Zirai kazanç, başka bir deyişle çiftçilerin elde ettiği kazanç temelde iki şekilde vergilenir: Gerçek usulde vergilenenler ve gerçek usulde vergilenmeyenler. Gerçek usulde vergilenenler zirai işletme hesabı esası ve bilanço esasına göre vergilenir. Gerçek usulde vergilendirilmeyenler satmış oldukları zirai ürün üzerinden stopaj yoluyla kesinti yapılarak vergilendirilirler. Bu oran toptancı hallerinde satılan ürünler ve ticaret borsalarında tescil ettirilen ürünler üzerinden %2 diğer hallerde yapılan ürün teslimlerinde ise %4'tür.

Gelir vergisi kanununun 54. maddesinde yazılı işletme büyüklüğü ölçüsünü aşan çiftçiler ile bir biçerdövere veya bu mahiyetteki bir motorlu araca veya on yaşına kadar ikiden fazla traktöre sahip olan çiftçilerin kazançları gerçek usulde zirai işletme esasına veya diledikleri takdirde bilanço esasına göre tespit olunarak vergilendirilir.

Bu hükmün tatbikinde, aile reisi ile birlikte yaşayan eş ve velayet altındaki çocuklara ait işletmeler ile ortaklık halindeki işletmelerde, işletme büyüklüğü toplu olarak nazara alınır. Ortaklıklarda, ortaklığın birden fazla işletmeye taalluk etmesi veya işletmelerin ayrı ayrı mahallerde bulunması durumu değiştirmez. 52. maddede yazılı tek işletmelerde işletme birden fazla ortaklıklara ait olsa bile bu ortaklıklara ait işletme büyüklüğü toplanmak suretiyle nazara alınır. Birden fazla zirai işletmede ayrı ayrı şahıslarla ortaklığı bulunanların işletme büyüklüğü ölçülerinin tespitinde ortaklık payları toplamı esas alınır.

54. maddede yazılı ziraat gruplarının birkaç tanesi içine giren zirai faaliyetlerin bir arada yapılması halinde, en fazla iki gruba ait işletme büyüklükleri bu gruplar için tespit olunan hadlerin yarısını aşanlar gerçek usulde vergilendirilir.

Gerek şahsi işletmesi gerekse dahil bulunduğu ortaklıklar müstakilen işletme büyüklüğü ölçüsünün altında kaldığı halde kendisine ait işletmenin ve ortaklıklardaki payların toplamı bu ölçüyü aşan çiftçiler gerçek usulde vergilendirilir. Payları toplamı ölçüleri aşmayan diğer ortaklar tevkifat yoluyla vergilendirilirler. Yarıcılık ortaklık sayılır. (VERGİ KANUNU)

Yukarıdaki vergi hükümlerine göre bölgemizde gerçek usule tabi olmak için Seracılık faaliyetlerinde işletme büyüklüğü ölçüsü 8 dekar olarak belirtilmiştir. Bölgemiz için bu işletme büyüklüğü ölçüsü uygulamada birçok sıkıntı yaratmaktadır. Genel olarak bölgemizde üretim yarıcılık sistemi ile yapılmaktadır. Yani tesis kurma maliyetleri arazi sahibine ait olup tesis içerisinde yapılan üretimin gelirleri yarıcılık (Ortaklık) sistemi içerisinde eşit olarak paylaşılmaktadır. 3-4 kişilik bir ailenin üretim yapabileceği arazi büyüklüğü en çok 5 dekardır. Bu durumda işletme büyüklüğünü aşan arazi sahipleri birden fazla kişiyle ortaklık yapmak zorundadır. Bu durumda arazi sahibi birden fazla kişiyle ortaklık kurup defter tutmak zorunda kalmasına sebep olmaktadır. Örneğin 20 dekar bir arazide üretim yapan arazi sahibi en az 4 yarıcılık ortak ile 4 defter tutmak zorundadır. Bu da belge düzeninde büyük bir karışıklığa yol açmaktadır. Sonuçta bu yarıcılık ortaklar sezon bitmeden de işi bırakıp kaçıp gitme durumuna da gelebilirler.

Bu durum arazi sahibinin bu ortaklığı ile tutmuş olduğu defter için durumu içinden çıkılmaz bir hale getirmektedir. Kaldı ki yarıcılık ortakların birçoğu bu ortaklık işini kabul etmemektedir. Çünkü onlar da bu defter tutma işine girdiklerinde vergi Bağ-kur, Oda kaydı gibi birtakım yasal giderlerle karşılaşacaklarından bu tür işletmelerde çalışmak istememekte ve hem devlet açısından hem de arazi sahibi açısından vergilemede kayba yol açmaktadır. Çünkü işletmede oluşan bütün riskler arazi sahibine aittir. Ayrıca gerçek usulde vergilendirilen çiftçilerin satmış olduğu ürünlere %1 KDV yükü binmektedir.

Çiftçiler bu %1 KDV bedelini satmış olduğu ürünlerden tahsil edememektedirler. Zira Ürün alanlar satmış olduğu ürünün aynısını gerçek usulde vergilendirilmeyen çiftçinin ürünlerinden %1 KDV ödemediği alma şansına sahiptir. Bu durumda gerçek usulde defter tutan çiftçilere %1 KDV yükü olarak gelmektedir.

Yine gerçek usulde vergilendirilmeyen çiftçi yalnızca %2 stopaj ödemek durumundayken gerçek usulde defter tutan çiftçi %2 stopajın yanı sıra %15'ten başlayan oranlarda gelir vergisi ödemek zorunda kalmaktadır. Bu durum da vergide adaletsizliğe yol açmaktadır.

Gerçek usulde vergilendirilmeyen çiftçi yalnızca %2 stopaj ödemek durumundayken gerçek usulde defter tutan çiftçi %2 stopajın yanı sıra %15'ten başlayan oranlarda gelir vergisi ödemek zorunda kalmaktadır. Bu durum da vergide adaletsizliğe yol açmaktadır.

Ayrıca tarıma verilen desteklerin ürün bazında gerçekleştirilmesi (Örneğin teşviklerin müstahsil makbuzu karşılığında verilmesi) sektördeki belge düzenini sağlamada büyük bir etki yaratacaktır. Devlet gerçek usulde vergilendirilmeyen çiftçilerin ödemiş oldukları stopaj bedellerini tahsil etme imkanına ulaşacaktır.

Yine bölgemizde narenciye üretiminde işletme büyüklüğü ölçüsü 1500 ağaç olarak belirlenmiştir. Yani dekada 25 ağaç olduğu varsayılırsa yaklaşık arazi büyüklüğü 60 dekara denk gelmektedir. Seracılık faaliyetinde 8 Dekar gerçek usulde vergilendirilmesine rağmen ki bu oran yarıcılık sisteminde düşündüğünüzde 4 dekara düşmektedir. Narenciye üretiminde 60 dekarın gerçek usulde vergilendirilmesi büyük haksızlığa yol açmaktadır. Seracılık faaliyetinde bu arazi büyüklüğünün ölçüsünün 30 dekar olarak belirlenmesi adaletli olacaktır.

III. Türkiye Narenciye ve Örtü Altı Sebze İhracat Sorunları

A- Üretim ve İhracatta Mevcut Durum

Türkiye yaş sebze ve meyve üretiminde bölgesinde önemli bir üretici ülkedir. Ancak yaş sebze ve meyveyi ihracat edebilme açısından stratejik bir ülke olmak yerine uluslararası pazarda belli eksikleri karşılayan bir ülke konumunun ötesine geçememektedir.

TÜRKİYE ÖRTÜ ALTI SEBZE ÜRETİMİ 2014 - 2020

ÜRÜNLER	2014	2020	DEĞİŞİM %
DOMATES	3.285.570	4.099.129	25
HIYAR	1.030.349	1.120.142	9
BİBER	528.988	662.344	25
PATLICAN	261 874	333.974	27
KABAK (SAKIZ)	108 086	309.276	186
TOPLAM	5.214.867	6.524.865	25

Kaynak TÜİK bitkisel üretim

2014 - 2020 TÜRKİYE SEBZE İHRACATI KARŞILAŞTIRMASI

ÜRÜNLER	OCAK - ARALIK 2014			OCAK - ARALIK 2020			DEĞİŞİM %
	MİKTAR (KG)	DEĞER FOB (\$)	\$/KG	MİKTAR (KG)	DEĞER FOB (\$)	\$/KG	
DOMATES	591.674.996	430.106.407	0,73	522.695.222	313.377.634	0,60	
BİBER	82.727.253	80.442.962	0,97	151.848.644	157.289.094	1,035	
HIYAR	103.761.380	77.520.347	0,74	70.535.972	50.832.140	0,72	
KABAK	54.186.049	34.559.129	0,64	76.626.698	51.479.189	0,67	
PATLICAN	20.863.061	14.043.894	0,67	28.958.634	17.994.900	0,62	
TOPLAM	853.212.739	636.672.739		850.665.170	590.972.957		-8

Tabloda da görüldüğü gibi Türkiye yaş sebze ihraç ettiği ilk 5 ürün olan domates, biber, hıyar, kabak ve patlıcanda 2014-2020 yılları arası üretim %25 artmasına karşılık aynı yıllar arasında ihracat %8 azalarak 2014 yılında yapılan ihracatın altına düşmüştür. 2014 yılında ilk beş ürünümüzde ihracatımız 853 milyon 212 bin 739 KG iken 2020 yılında 850 milyon 665 bin 170 KG'a inmiştir. Dolar bazında bu beş ürünündeki ihracatımız 2014 yılında 636 milyon 672 bin 739 dolar iken 2020 yılında 590 milyon 972 bin 957 dolara düşmüştür. Üretim fazlasının ihraç edilememesi iç pazarda fiyatların düşmesine ve üreticinin mağdur olmasına sebep olmuştur.

Kaynak A.K.İ.B

NARENCİYE ÜRETİM MİKTARI (TON) TÜRKİYE

ÜRÜNLER	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	DEĞİŞİM %
PORTAKAL	1.779.675	1.816.798	1.850.000	1.950.000	1.900.000	1.700.000	1.333.975	-25
MANDARİN	1.046.899	1.156.365	1.337.037	1.550.469	1.650.000	1.400.000	1.585.629	51,5
LİMON	725.230	750.550	850.600	1.007.133	1.100.000	950.000	1.188.517	64
GREYFURT	229.555	250.025	253.120	260.000	250.000	249.185	238.012	1
TOPLAM	3.781.359	3.973.733	4.290.157	4.767.602	4.900.000	4.299.185	4.346.133	+14

Kaynak TÜİK

2014-2020 TÜRKİYE GENELİ NARENCİYE İHRACAT RAKAMLARI

ÜRÜNLER	2014			2020			DEĞİŞİM %
	MİKTAR (KG)	DEĞER (\$)	\$/KG	MİKTAR (KG)	DEĞER (\$)	\$/KG	
MANDARİN	644.182.939	368.041.622	0,57	861.121.948	437.696.403	0,50	
LİMON	413.641.173	286.067.192	0,69	475.984.886	273.927.355	0,57	
PORTAKAL	343.503.468	189.652.084	0,55	278.984.875	128.843.680	0,46	
GREYFURT	181.166.508	96.711.325	0,53	185.986.858	92.591.609	0,50	
TOPLAM	1.582.494.088	940.472.223		1.802.078.567	933.059.047		0,008

Kaynak A.K.İ.B

Türkiye'de tablolarda da görüldüğü gibi narenciye üretiminde 2014-2020 yılları arasında Portakal %25 üretim azalması dışında (Portakalda da 2018 yılına kadar artış olmakla beraber 2019 ve 2020 yıllarında kontrol edilemeyen mevsimsel faktörlerden dolayı üretimde azalma olmuştur. Mevsimsel olumsuz mevsimsel faktörler olmasa idi portakalda da rekolte artışı olacaktı.) mandarin üretiminde %51,5, Limon üretiminde %64, Greyfurt üretiminde %1 rekolte artışı gerçekleşerek toplamda %14'lük üretimde büyüme sağlanmıştır.

2014-2020 yılları arasında Narenciye ürünlerinde ihracat miktarında artış olmasına karşılık ihracat değeri 2014 yılında 940 milyon 472 bin 223 dolardan 933 milyon 59 bin 47 dolara düşmüştür. Bunun sebebi portakal üreticisi olan Mısır'ın Rusya pazarına hakim olmasıdır.

B- Uluslararası İkili İlişkiler

Türkiye, yaş sebze ve meyve ihracatı yaptığı, Rusya, Irak, İran, Suriye, Suudi Arabistan ve AB ülkeleri ile yanlış dış politika uygulamaları yüzünden bu ülkelere düzenli ihracat **yapamamaktadır**. Dolayısı ile bu durum yaş sebze ve meyve ihracatımızın azalmasına neden olmuştur.

Özellikle yaş sebze ve meyve ihracatımızda en büyük pazarımız olan Rusya ile 2015 yılında yaşadığımız uçak krizi sonrası ihracatımız büyük oranda düşmüştür.

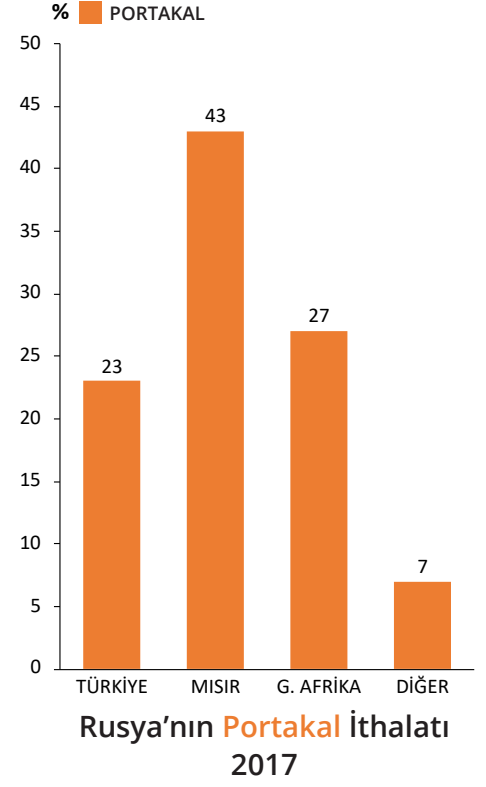
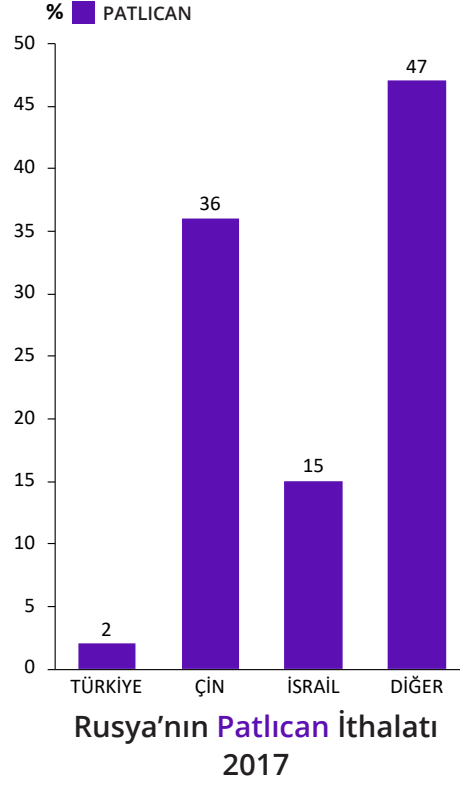
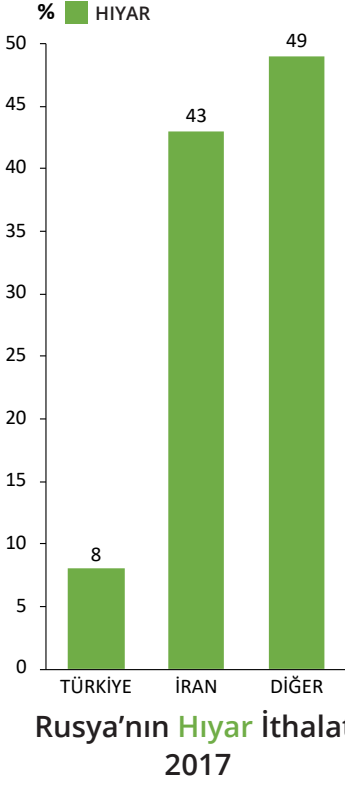
Türkiye, geçmiş yıllarda ülkenin önemli bir domates tedarikçisi olmuştur.

Rusya Federasyonu'nun 2013 yılında domates ithalatında 1. tedarikçi olan Türkiye, 2017 yılında 8. tedarikçi olmuştur. 2013 yılında Rusya'nın toplam ithalatı 1,1 milyar dolar, Türkiye'nin ihracatı 450,8 milyon dolar olmuştur. 2017 yılında ise Rusya'nın ithalatı 558,7 milyon dolar, Türkiye'nin ülkeye ihracatı ise 2,2 milyon dolar olmuştur.

Rusya domates ithalatında toplam dünya ithalatı içinde %6 paya sahip ve 5. ithalatçı konumundadır. Rusya hem nüfusunun fazla olması hem de çok yakın bir konumda olması, kara, deniz, hava ulaşım imkanlarının nedeni gıda ihracatında Türkiye için çok önemli bir pazardır. Rusya'nın gıda ithalatı 2017 verilerine baktığımız da yaş sebze ve meyve ürünlerinde Türkiye'nin pazarda yeterince yerini alamadığını görüyoruz.

Son 2013-2018 yılları arasında Rusya Federasyonu'nun domates ithalatı %19 oranında azalmıştır. Türkiye'nin bu sürede ihracatı ise %91 oranında azalmıştır.

2017 verilerine göre Türkiye'nin toplam domates ihracatının (290 milyon \$) nerdeyse iki katı (558 milyon dolarlık) domates ithalatı yapan Rusya, Türkiye'den 2 milyon dolarla domates ihtiyacının %0,4'ünü karşılamaktadır. Türkiye'den daha uzakta olmasına rağmen Fas'ın Rusya'nın ithalatındaki pazar payı %24 seviyesindedir.

Rusya'nın hiyar ithalatında İran %43, Türkiye %8 paya sahiptir, patlıcan ithalatında Çin'in payı %36, İsrail %15, Türkiye %2 paya sahiptir.

Rusya'nın biber çeşitleri ithalatında İsrail %53, Türkiye %0,7 paya ve Rusya'nın portakal ithalatında Mısır %43, Güney Afrika %27, Türkiye %23 paya sahiptir, taze çilekte Sırbistan %44, Mısır %13, Türkiye %8 paya sahiptir.

Mısır, Sırbistan ve G. Afrika, Rusya'ya Türkiye'den daha uzak olmasına rağmen portakal ve çilek ihracatları Türkiye'den daha fazladır.

Türkiye Rusya, Irak, İran, Suriye, Suudi Arabistan ve AB ülkeleri ile pamuk ipliğine bağlı olan dış ilişkilerimizdeki sorunları ivedilikle düzelterek pazarın açılmasını sağlamalıdır.

C- Yaş Sebze ve Meyveye Katma Değer Katarak İhracat Yapma

Katma değerli yaş sebze ve meyve ürünleri ithalatında Rusya pazarında Türkiye'nin durumunu ortaya koymak bu önemli pazardaki potansiyelleri daha net görmemizi sağlayacaktır. Bu konuda hazırlanmış bir Pazar araştırmasında yer alan (Bektaşoğlu/ Doğruer, 2019) veriler resmi net bir biçimde görmemize yol açacak niteliktedir.

Rusya'nın dondurulmuş çilek ithalatında Mısır %49, Çin %42, Sırbistan %5, Fas %3, Türkiye %0,3 paya sahiptir.

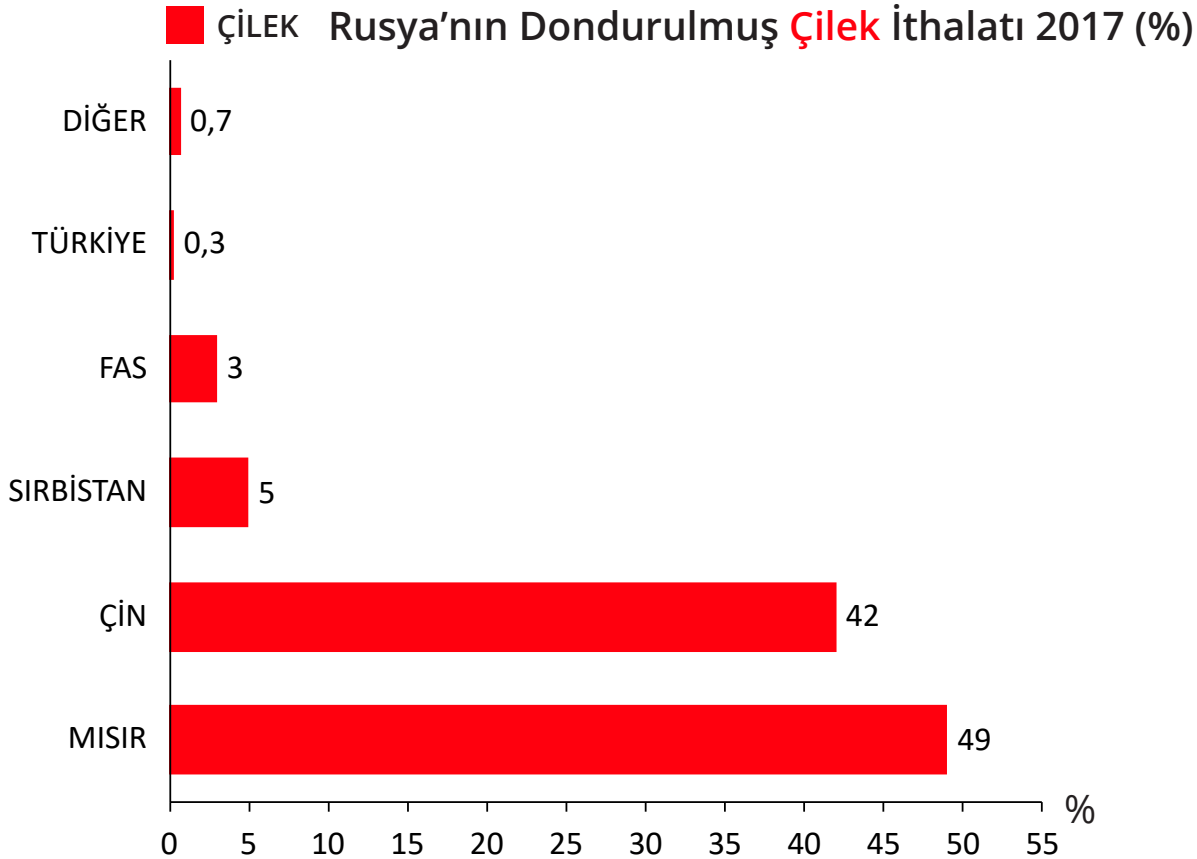
CHP PARTİ
PROGRAMI'NDAN

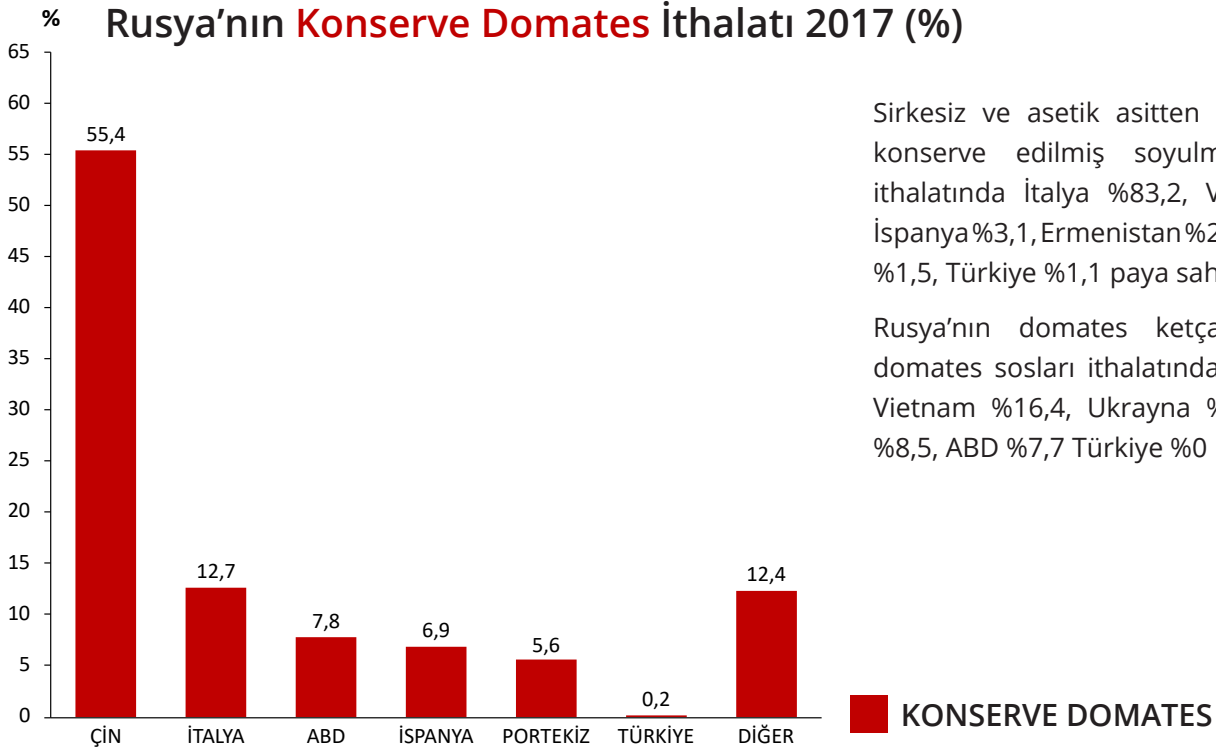
Tarım ürünlerinin işlenerek katma değer kazandırıldıktan sonra iç ve dış pazarlara sunulması temel amaç olarak üstlenilecek,

Uygun ürünlerden işlenmiş gıda maddelerinde dünya markası yaratılmasına ve dünya piyasalarına girmesine yönelik kamu - özel sektör iş birliği olanakları geliştirilecek,

Geleneksel ürünlerin uluslararası tescili gerçekleştirilecek,

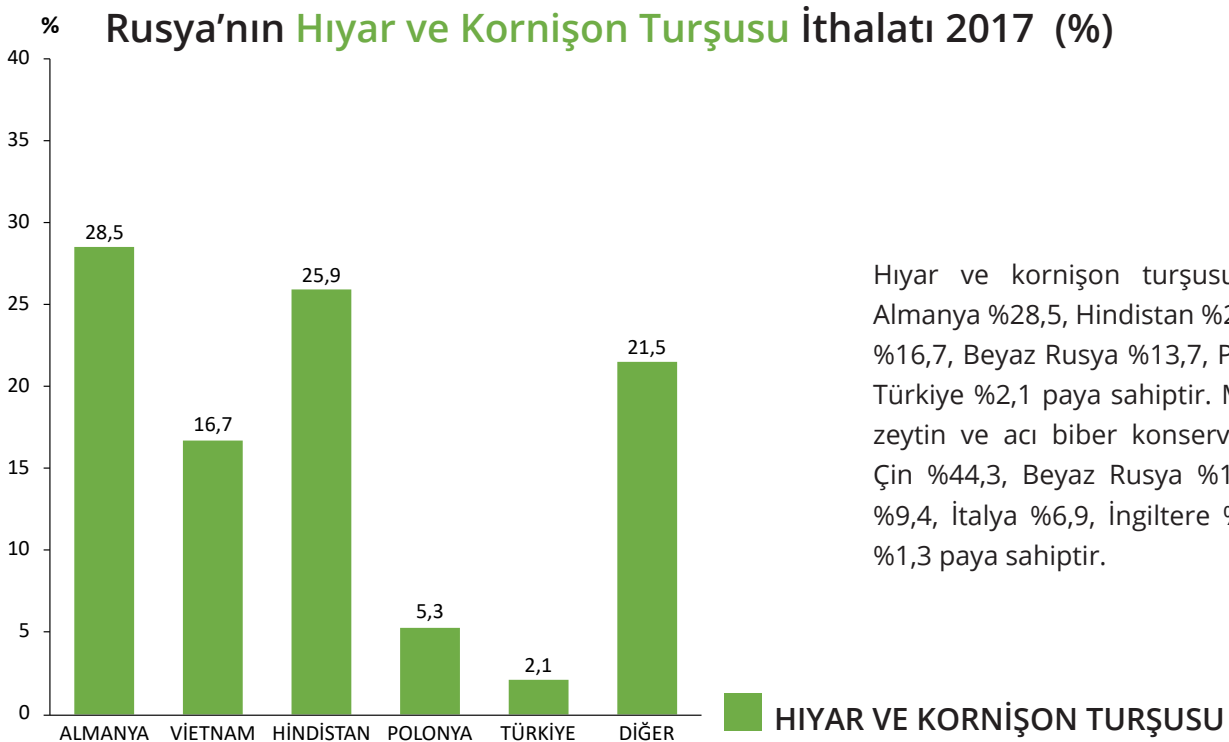

Sirkersiz ve asetik asitten başka şekilde konserve edilmiş domates ithalatında Rusya pazarında Çin %55,4, İtalya %12,7, ABD %7,8, İspanya %6,9, Portekiz %5,6, Türkiye %0,2 paya sahiptir.

Sirkersiz ve asetik asitten başka şekilde konserve edilmiş soyulmuş domates ithalatında İtalya %83,2, Vietnam %4,7, İspanya %3,1, Ermenistan %2,8, Yunanistan %1,5, Türkiye %1,1 paya sahiptir.

Rusya'nın domates ketçabı ve diğer domates sosları ithalatında İtalya %21,5, Vietnam %16,4, Ukrayna %12, Hollanda %8,5, ABD %7,7 Türkiye %0 paya sahiptir.

Hıyar ve kornişon turşusu ithalatında Almanya %28,5, Hindistan %25,9, Vietnam %16,7, Beyaz Rusya %13,7, Polonya %5,3, Türkiye %2,1 paya sahiptir. Mantar, siyah zeytin ve acı biber konserve ithalatında Çin %44,3, Beyaz Rusya %13,6, Polonya %9,4, İtalya %6,9, İngiltere %4,4, Türkiye %1,3 paya sahiptir.

Rusya'nın sirkesiz ve asetik asitsiz konserve edilmiş dondurulmuş siyah, yeşil zeytinler ithalatında İspanya %36,1, Fransa %21,3, Polonya %18,8, Hollanda %6,7, Portekiz %5,6, Türkiye %0 paya sahiptir.

Kurutulmuş, dondurulmuş, konserve, suyu çıkartılmış, salça edilmiş sebze ve meyvelerde Rusya pazarında payımız bindelik düzeylerde. Türkiye artık yaş sebze meyve üretimi yanında bu ürünleri işleyecek sanayi ürünlerine yönelmelidir. Konserve, salça, kurutulmuş meyve-sebze, dondurulmuş meyve-sebze, meyve suları, turşular üreterek Rusya pazarında yerini almalıdır. Yaş sebze üretiminde birinci olan Antalya bölgesinde Yaş sebzeleri işleyerek gıda üretecek tesisler kuracak yatırımcılar teşvik edilmelidir.

D- İyi Tarım Uygulamaları

Türkiye yaş sebze meyve ihracatının büyük bir miktarını Rusya, Ukrayna, Beyaz Rusya, Azerbaycan ve Moldova'ya yapmaktadır.

İhracatta esas para kazanılacak ülkeler Avrupa ülkeleri; Almanya, Fransa, Avusturya, Belçika, İsveç, İsviçre ve İngiltere'dir.

Avrupa'ya yapılan ihracatta ürünlerimiz sadece Avrupa hallerinde ve pazarlarında satılmaktadır. Avrupa zincir marketlerine direkt girememektedir.

Avrupa'da ihracatta etkili olabilmek için market zincirlerine girmek çok önemlidir. Bunun için de üreticilerimizin EURUPGAP sertifikası almaları gerekmektedir.

Çiftçilerimiz EUREPGAP sertifikasını hem alt yapı hazırlığı maliyetinin, hem de sertifika veren kuruluşların sertifika ücretlerinin yüksek olması nedeniyle alamamaktadır. Devlet EUREPGAP sertifikasının maliyetinin %50'sini karşılayarak zorunlu hale getirmelidir.

GLOBALGAP (EUREPGAP), Avrupa Perakendecileri Tarım Ürünleri Çalışma Grubunun (EUREP : Euro Retailer Produce Working Group), İyi Tarım Uygulamaları (GAP: Good Agricultural Practice) esasına dayanan tarımsal üretimde kullanılması gereken asgari standardın belirlendiği bir protokoldür.

CHP PARTİ
PROGRAMI'NDAN

Gıdaların, hammadde aşamasından başlayarak üretim, işleme, ambalajlama, depolama, nakliye, pazarlama, satış ve tüketim aşamalarında gıda güvenliğinin sağlanması ve gıdaların uluslararası standartlarda normlara ve hijyenik kurallara uyması için ülke genelinde gerekli kontrol mekanizmaları ve etkin denetim koşulları gerçekleştirilecek, üreticinin bu gerekleri yerine getirebilmesi için tarımsal danışmanlık hizmetleri kamu tarafından desteklenecektir.

GLOBALGAP (EUREPGAP), Avrupa`da yakın geçmişte yaşanan, halk sağlığını tehdit eden, gıda maddelerinin güvenliğine ilişkin oluşan sorunların sonucu gündeme gelmiştir.

UREP; kendi toplumlarının sağlıklı tarımsal ürünler tüketmesini temin etmek için bu ülkelerde yetiştirilen ve dışardan ithal edilen tarımsal ürünlerde aranan minimum standartları belirleyen bir protokol hazırlamıştır. Bu anlamda; ürünün tohum aşamasından ekimde kullanılan zirai ilaçlara, hangi üretici tarafından hangi tarlada ekildiğine kadar bütün bilgilerini içeren bir izlenebilirlik oluşturulması gerekmektedir. Böylece ürünlerin üretimden tüketime kadar tüm aşamaları kontrol altına alınmış olmaktadır.

GLOBALGAP (EUREPGAP) sertifikası olan bir ürünün; insan sağlığına zararlı kimyasal, mikrobiyolojik, fiziksel kalıntılar içermediği, çevreyi kirletmeden ve doğal dengeye zarar vermeden üretildiği, üretimi sırasında üretimle ilgili insanların veya diğer canlıların refahının olumsuz olarak etkilenmediği, üretimi sırasında tüketicinin bulunduğu ülkenin tarımsal mevzuatı ve ürünün yetiştirildiği ülkenin tarımsal mevzuatına uygun işlemler yapıldığı, anlaşılır.

GLOBALGAP (EUREPGAP), Tehlike Analizi ve Kritik Kontrol Noktaları (HACCP), Zararlılarla Entegre Mücadele (IPM: Integrated Pest Management) ve Entegre Ürün Yetiştiriciliği (ICM: Integrated Crop Management) ilkelerini baz alarak, tarım ile ilgili metotların ve teknolojilerin sürekli gelişmesini desteklemektedir.

E- Nakliye ve Lojistik Sorunlarında Atılacak Adımlar

İhracat giderleri içinde nakliye giderleri büyük bir pay oluşturmaktadır. Yaş sebze ve meyve ihracatında önemli olan ürünün gittiği ülkedeki raf ömrünün uzun olmasıdır. Bu nedenle ürünün yolda geçireceği süre çok az olmalıdır. Bunun için pazara en kısa sürede gidecek ulaşım yolunu seçmek gerekir.

Türkiye ihraç ettiği yaş sebze ve meyveyi konumu itibari ile kara, deniz ve havayolu taşımacılığını kullanarak en kısa sürede son noktaya ulaştırabilir. Ancak her üç ulaşım şeklinde de çözmesi gereken sorunlar vardır;

Ürünün tohum aşamasından ekimde kullanılan zirai ilaçlara, hangi üretici tarafından hangi tarlada ekildiğine kadar bütün bilgilerini içeren bir izlenebilirlik oluşturulması gerekmektedir. Böylece ürünlerin üretimden tüketime kadar tüm aşamaları kontrol altına alınmış olmaktadır.

Türkiye ihraç ettiği yaş sebze ve meyveyi konumu itibari ile kara, deniz ve havayolu taşımacılığını kullanarak en kısa sürede son noktaya ulaştırabilir. Ancak her üç ulaşım şeklinde de çözmesi gereken sorunlar vardır.

• Karayolu Taşımacılığı

Karşılıklı yapılan karayolları taşımacılığı protokolleri gereği, ülkeler birbirleri ile her yıl taşıma yapacak tır araçları için transit geçiş belgesi (dozvola) sayısını belirler ve karşılıklı olarak dozvola ücreti öderler. Rusya'nın Türkiye'ye verdiği dozvola sayısı yetersiz olduğu için yıl sonu gelmeden bitmektedir. Yeniden ilave dozvola alınıncaya kadar geçen sürede ihracat durmaktadır. Türkiye'de oluşan arz fazlalığıyla fiyatlar düşüyor ve sonuçta üretici zarar ediyor. Türkiye Rusya ile yapacağı anlaşmalarda dozvola sayısını artırmalıdır. Rusya'nın dışında Avrupa ülkelerine yapılan ihracatta da dozvola sorunu yaşanmaktadır. Transit geçiş belgesi sorunu yaşanan tüm ülkelerle gerekli girişimler yapılarak bu sorunun çözülmesi zorunludur.

• Havayolu Taşımacılığı

Yaş sebze ve meyvenin kısa sürede bozulmasından dolayı ihracatın karayolu ile yapılmasının zor olduğu ülkelere hava kargo taşımacılığı ile ihracat gerçekleştirilmelidir. Yaş sebze ve meyvenin hava yolu ile yapılabilmesi için hava kargo maliyetlerinin düşürülmesi gerekmektedir. Öncelikle Atıl durumda olan Gazipaşa ve Isparta hava limanları kargo taşımacılığına uygun alt yapı çalışmaları yapılarak aktif hale getirilmelidir. Hava Kargo şirketleri fiyat belirlerken dönüş maliyetlerini de ekleyerek fiyat vermektedir. Türkiye Hava kargo şirketlerine dönüş yükü garantili bir sistem kurabilir bunun da yolu ithal ettiği ürünleri hava kargo ile Türkiye ye gelmesini sağlamaktır, ya da yaş sebze meyve ihracatında hava taşımacılığını kg başına sübvansede etmektir.

• Denizyolu Taşımacılığı

Denizyolu taşımacılığı, havayoluna, karayoluna, demiryoluna göre daha ucuz olması sebepleriyle en fazla tercih edilen taşıma şeklidir ve önemi her geçen gün artmaktadır.

Yaş sebze ve meyve ihracatında denizyolunun kullanılması ulaşım maliyetlerini büyük oranda düşürecektir. İhracatta deniz yolunun kullanılabilmesi için öncelikle devletin hem Türkiye limanlarında hem de yurtdışı pazar limanlarında lojistik desteği sağlayacak alt yapıyı kurması gerekmektedir.

“Genel olarak terminal, bir limanın belirli bir yük türünü elleçlemek üzere özelleşmiş kısımlarına verilen addır. Bir terminalin belli bir tür yüke özelleşmesi, o yükün özelliklerine uygun ekipman (örn. vinç, şase, forklift vs.) ve altyapı tesisleriyle (örn. rıhtım, rampa vs.) donatılması anlamına gelir.”

Antalya limanından dayış sebze ve meyve ihracatının yapılabilmesi için konteyner terminali, konteynerlerin yükleninceye kadar konteyner içindeki sebzelerin bozulmaması için konteynerlerin soğutulacağı soğuk hava depoları yapılmalıdır.

Devlet yaş sebze ve meyve ihracatına uygun konteyner terminalini, ya kendisi yapmalı ya da yatırımı yapacak Türk operatörlere ve Türk deniz taşımacılık şirketlerine teşvik vererek Antalya limanını yaş sebze meyve ihracatına uygun hale getirmelidir.

“Rusya federasyonu Limanlarına yaş meyve sebze taşıyan gemilerdeki ürünler, Rusya federasyonu karantina teşkilatı tarafından kontrol ve incelemesi yapıldıktan sonra; gemilerden indirilerek ithalat işlemlerinin başlatılabildiği, bunun için de tüm ürünler analize tabi tutularak, analiz sonuçlarının Rusya Federal Karantina Kurumu laboratuvarlarından en erken 4-5 günde alınabildiği, gerek karantina kontrolü yapan ve gerekse laboratuvarlardaki personel yetersizliğinden ürünlerin gemi üzerinde 6-7 güne yakın bekletildiği ve bu bekletilme sonucu gemi içinde kapalı alanda bekleyen ürünlerin bozulması neticesinde çok büyük mağduriyet yaşandığı görülmektedir.” Bu mağduriyetin giderilmesi için En büyük yaş sebze meyve pazarımız olan Rusya Federasyonunun Novorossiysk, Gelincik ve Tuapse, Soçi/adler, Taman ve Kavkaz limanlarında Türkiye yaş sebze ve meyveye uygun terminal yatırımları yapılmalıdır. Rusya limanlarında terminalleri ve soğuk hava depoların yapılması sonucunda yaş sebze ve meyveler gemide bekletilmeden soğuk hava deposuna alınarak, Rusya federasyonu karantina teşkilatı tarafından kontrol ve inceleme işlemleri bitinceye kadar bozulmadan korunabilir.

Avrupa ülkelerine ihracat yapabilmek için İtalya ve Fransa limanlarına Türkiye'nin yaş sebze meyveye uygun terminal ve lojistik yatırımları yapmalı veya yapacak Türk şirketlerini teşvik etmelidir.

Karadeniz'e kıyısı olan ülkelere gidecek olan yaş sebze ve meyve taşıyan konteyner gemilerine boğaz trafiğinde öncelik verilerek malların bozulmadan boşaltmanın yapılacağı limana zaman kaybı yaşanmadan ulaşımı sağlanmalıdır.

Antalya limanından da yaş sebze ve meyve ihracatının yapılabilmesi için konteyner terminali, konteynerlerin yükleninceye kadar konteyner içindeki sebzelerin bozulmaması için konteynerlerin soğutulacağı soğuk hava depoları yapılmalıdır.

Avrupa ülkelerine ihracat yapabilmek için İtalya ve Fransa limanlarına Türkiye, yaş sebze meyveye uygun terminal ve lojistik yatırımları yapmalı veya yapacak Türk şirketlerini teşvik etmelidir.

F- Devlet Destekleri

Türkiye yaş sebze ve meyve ihracatçılarında vereceği destekler ve Rusya ile ikili ilişkilerini düzelterek Pazar payını yükseltebilir.

• Avrupa Birliği

Avrupa Birliği (AB) ülkelerinin kendi aralarında mal alışverişlerinde gümrük oranının sıfır olması, ülkelerin birbirlerine coğrafi yakınlığı nakliye giderlerinin de düşük olmasına yol açıyor. Bu durum Türk ihracatçıların rekabet şansını azaltmaktadır.

Türkiye'nin bu soruna kesin çözüm olarak ilk hedefi Avrupa Birliği'ne girmek olmalıdır. AB'ye girinceye kadar ihracatçının ödediği gümrük vergilerini sübvansiyonla edilmelidir. Oluşacak gümrük vergisi muafiyetinden dolayı ihracatçının rekabet gücü artacak ve çiftçi de daha çok kazanacaktır.

• Destekleme Primi

Türkiye ihracatçıya rakip ülkelerle rekabet edebilmesi için ihrac ettiği yaş sebze ve meyve için kilogram başına destekleme primi vermelidir. Daha eski yıllarda verilen tonda 100 dolar destekleme primleri tekrar uygulamaya sokulsa doğrudan ihracat artarken pazarda arz fazlası mal kalmaz ve çiftçi de ihya olur.

İhracatçıya destek primi uygulaması devlete zarar değil kazanç sağlar. Şöyle ki; İhracatın artması ile sektörde işçiye ihtiyaç olacağına işsizlik oranının düşmesini sağlar. Ambalaj sanayiinde üretim artışı olur, nakliye sektörü canlanır kısaca yaş sebze meyvenin ihracatı ile ilgili tüm sektörlerde katma değer yaratılır. Bu durum ülkeye vergi kazancı sağlar. Verilen primden daha çok vergi kazancı sağlanır.

CHP PARTİ
PROGRAMI'NDAN

Dünya tarım ticareti yapısında, özellikle ihracat sübvansiyonları, iç destekler ve pazara giriş temelinde ortaya çıkabilecek değişimlerden önemsiz etkilenebilecek ürünler saptanarak, bunların rekabet gücünün hızla yükseltilmesine yönelik uygulamalar devreye sokulacak,

Halen rekabet gücümüzün yüksek olduğu ürünlerin dış pazarlara girişinin kolaylaştırılması için gerekli yönetim ve finansman uygulamaları kararlılıkla gerçekleştirilecek

IV. Antalya'da Kırsalda

Tarım ve Kalkınma Sorunları ve Çözüm Yolları

Köylerimizde gençlerimiz tarımsal üretimden ve hayvancılıktan geçimlerini sağlayamadıkları için köylerini terk ediyorlar. Sadece sosyal güvence, sağlıktan ücretsiz yararlanma ve emekli maaşı beklentisiyle sezonluk olarak çalışmak için Antalya'nın turizm bölgelerine göç etmektedirler. Turizm sezonu bitince de karın tokluğuna sosyal güvencesiz günü birlik işlerde çalışmaktadır. Bu plansız göçler aynı zamanda yerleşim yerlerinde hem alt yapı sorunları oluşturmakta, (gecekondulaşma, okul vb) hem de sosyal, kültürel uyum sorunları oluşturmaktadır.

Devlet köyde yaşayanlara ve kente göçenlere köye geri dönmeleri ve köyde planlı üretim yapmaları şartı ile sosyal güvence primlerini yatırarak o kişilerin sağlıktan ücretsiz yararlanmalarını ve zamanı gelince emeklilik haklarını alacaklarının garantisini vererek köyden kente göçü önleyebilir.

Örneğin planlama dahilinde başlangıçta köylülere bakabilecekleri sayıda büyükbaş, küçükbaş süt ve besicilik hayvanı vermeli, komşu köylüleri birleştirerek kooperatifler kurdukmalı, kooperatif kendi mandirasını kurmalı süt ve süt ürünlerini ve besilik hayvanlarını pazarlamalıdır. Yine devlet sulama projelerini hayata geçirerek sulu tarım yapılabilecek köylerde tarım uygulamalarını başlatmalıdır. Orman özelliğini yitirmiş arazileri satmak yerine o arazileri devletin planladığı ürünleri yetiştirme şartı ve mülkiyeti devlette kalmak şartı ile kullanım hakkını orman köylüsüne vermelidir.

Örneğin Gazipaşa'dan Kaş'a kadar iklim kıyı orman bandında zeytin yetiştirmeye uygundur, Gazipaşa'dan, Kaş'a kadar keçi boynuzu yetiştiriciliği yapılabilir, Akseki, İbradı, Gündoğmuş, Elmalı, Korkuteli'nde ayrıca Kumluca, Demre ve Kaş'ın yayla bölgelerinde ceviz ve badem üreticiliği yapılarak köy kalkınmaları sağlanabilir. Bölgesinde badem, ceviz 40 kg'a kadar ürün vermekte ve kilosu 15-20 TL'ye satılmaktadır. Bu verilere göre çiftçi dekar başına yıllık 12 bin lira kazanç sağlar.

CHP PARTİ PROGRAMI'NDAN

Nüfusun işgücüne katılım oranının düşük, genç nüfus oranının yüksek, tarım istihdamının radikal olarak daraltılmasına rağmen yarattığı katma değere oranla fazla olduğu ülkemizde, iç ticaret hadlerinin tarım aleyhine geliştirilmesi suretiyle köylünün adeta üretimden koparılarak köyünden kovulduğu vahşi süreçlere derhal son verilecek,

Kırsal barınma koşullarının iyileştirilmesi, parçalı ve çok sayıdaki kırsal yerleşmeye sosyal devletin temel hizmetlerinin etkinlikle götürülmesi; böylelikle köylerin boşalmasının önüne geçilmesi ve yaşayan bir tarım ekonomisi yapısı içinde kırsal sosyolojinin ve kırsal peyzajın korunarak geliştirilmesi temel hedefimiz olacak,

Açılımlar, taşıma ve enerji maliyetlerini en aza düşürecek şekilde kırsal - yerel küçük tarımsal sanayi tesislerinde doğayla dost süreçlerde yüksek katma değerli işleme süreçlerinin inşası hedeflenecek.

A- Hayvancılık

Türkiye’de 2002’den bu yana hayvancılığa yönelik destek ve teşvik her geçen gün azalmakta, kontrolsüz ithalat günden güne artmaktadır. Nitekim 2010-2020 döneminde ülkeye ithalat yoluyla (3 milyonu büyükbaş, 3.2 milyonu küçükbaş olmak üzere) 6.2 milyon başın üzerinde canlı hayvan girmiştir. Söz konusu dönemde 4.2 milyar doları büyükbaş, 500 milyon doları da küçükbaş olmak üzere sadece canlı sığır ile koyun ve keçi ithalatı için toplam 4.7 milyar dolar bedel ödenmiştir. Büyükbaş ve küçükbaş dışarıya ihraç eden bir ülke konumundan bugün geldiğimiz nokta hayvancılıkta dışa bağımlı ve kırmızı et fiyatlarının pahalılıkta zirve yaptığı bir ülkedir.

Antalya’nın deniz ile bağlantısı olmayan, turizm geliri olmayan Akseki, İbradı, Gündoğmuş, Elmalı ve Korkuteli’nin gelir kaynakları hayvancılık ve tarıma bağlıdır. Antalya hayvancılık bölgesi görülmediği için bu ilçelerimiz hayvancılık teşviklerinden yararlanamamaktadır. Örneğin Burdur ile sınır olan Korkuteli Antalya’ya bağlı olduğu için Burdur’a verilen hayvancılık teşviki aynı bölgede olmasına rağmen Korkuteli’ne verilmemektedir. Hayvancılığın ön planda olduğu Korkuteli, Elmalı, Akseki, Gündoğmuş, İbradı ilçeleri gerekli teşvikler sağlanmadığı için kalkınmada geri kalmışlardır.

Teşvikler il bazında değil her ilçenin gelir kaynaklarına göre yeniden düzenlenmelidir.

Yem maliyetlerinin yüksek olması sebebi ile besicilerimiz ve süt üreticilerimiz yeterli geliri elde edememektedir. Devletin süt üreticilerine verdiği destekleme primleri yetersizdir. Destekleme primleri üretim maliyetlerine orantılı olacak şekilde verilmelidir.

Hayvancı örgütlenmeleri teşvik edilmeli ve desteklenmelidir. Bu örgütler üreticilerin kendi ürünlerinin fiyatı ve alım koşulları ile girdi temininde söz sahibi olabilecek şartlara kavuşturulmalıdır.

Et ve Süt Kurumu (ESK) ithalat değil, piyasaya müdahale edebilecek bir kurum haline getirilmelidir. Kırmızı et ithalatı kısıtlanmalıdır.

CHP PARTİ PROGRAMI’NDAN

Genç çiftçileri tarımda tutmak ve geriye dönüşü özendirme için Girişimci Genç Çiftçi Eylem Planı oluşturulup iş kurma sermayesi ile eğitim yardımları verilecektir.

Köy sınırları içindeki tarım arazilerinin yabancılara satışına izin verilmeyecek, Kırsal - tarımsal altyapı seferberliği yanında, ortak makine parklarının oluşturulması ve kullanımı,

Tarımsal desteklemeler ürün, üretim bölgesi, verimlilik, kırsal kalkınma amaçları yönüyle bölgesel bazda ayrıştırılarak uygulanacak.

Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılıkta büyük ölçekli işletmelerin kurulması ve yaygınlaşmasını teşvik etmek yerine; öncelikle meralardan etkin bir şekilde yararlanabilecek küçük, orta boy girişimciler desteklenerek hayvan sayısı arttırılmalı, böylelikle hem üretim tabana yayılacak hem de et üretimini arttıracak kaynak oluşturulacaktır.

Meralar ıslah edilmeli, mera ve tarım arazilerinin amaç dışı kullanımına asla izin verilmemeli; bu alanlar hiçbir gerekçe ile yapılaşmaya açılmamalıdır.

B- Alternatif Ürünler

• Zeytin Üretimi ve İhracatı

"Zeytin, Akdeniz iklim kuşağında yetişmesi, Zeytin ağacı 500 ile 1000 yıl arasında yaşayabilme özelliğine sahip olması, Üç veya dört yaşından itibaren mahsul vermeye başlaması, 12-20 yaşlarında istenen verime ulaşmakta ve ekonomik olarak 80-100 yaşına kadar uzun süre verim verebilme özelliklerine sahip olan bir gıdadır." (Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü Zeytin Bahçe Tesisi projesi fizibilite raporu ve yatırımcı rehberi hazırlayan Dr. Veyis Yurtkulu Birim koordinatörü, bakanlık editörü Sezgin Karadeniz Tohumculuk Başkan V. Ankara 2020 Sayfa 23)

Zeytinin Dünyada sadece Akdeniz iklim kuşağında yetişmesinden dolayı hem Türkiye hem de Antalya için stratejik bir ürün olmalıdır. Dünya nüfusu sürekli artacağı için zeytinin de sadece Akdeniz iklim kuşağında yetişmesinden dolayı zeytin ve özellikle zeytin yağına olan ihtiyaç sürekli artacaktır. Onun için zeytin ve zeytinyağı ihracatımız da Pazar sorunu olmayan önemli bir kalemdir.

Zeytin üretimi Gazipaşa'dan Kaş'a kadar sahil bandında yer alan Tüm ilçelerimizde önemli üretim merkezi olabilir. Türkiye'de üretilen sofralık zeytinin %2 si yağlık zeytinin %5 i Antalya da üretilmektedir. Zeytin ağaçları çok su istemeyen ağaçlar olduğu için yağış rejiminin azaldığı bölgemizde alternatif ürün olarak yerini almalıdır.

CHP PARTİ PROGRAMI'NDAN

Mera ve ahır besiciliği yöre koşulları gözetilerek, etkin ve süreklilik içinde desteklenecek;

düşük faizli Besicilik Destek Kredisi uygulaması yaygınlaştırılacak, birlikleri desteklenecek,

Hayvansal üretimin yoğun olduğu yörelerimizde, merkezi köylerde sürekli veteriner hekim ve teknisyen barındıran birimler oluşturulacak

Hayvancılık sektöründe demokratik kooperatifçiliğin gelişmesi desteklenecek.

CHP PARTİ PROGRAMI'NDAN

Kümes hayvancılığı, ipek böcekçiliği, arıcılık gibi faaliyetler ile hayvansal ürünlere dayalı gıda sanayinin gelişmesi özendirilecek, arıcılık ve bal ihracatı özel teşviklerle desteklenecek; tavukçulukta sözleşmeli üretim düzene sokulacak, tavuk ihracat destekleri arttırılacak.

Ancak Türkiye'de planlama yapılmadığı için Zeytin üreten ülkelerden Yunanistan hariç (2018'de Yunanistan'da çıkan yangında zeytin bahçeleride yanmıştı) tüm ülkeler 2014-2018 arası üretimlerini İspanya %115, Tunus %119, Cezayir %80, Portekiz %60, Mısır %35 arttırırken Türkiye'de %17 azalma olmuştur.

DÜNYA DANE ZEYTİN ÜRETİM MİKTARI (TON) 2014 - 2018

ÜLKELER	2014	2015	2016	2017	2018	DEĞİŞİM 2014 - 2018 %
İSPANYA	4.560.400	5.947.700	7.082.550	6.549.499	9.819.569	115
İTALYA	1.963.676	2.732.894	2.038.303	2.597.974	1.877.222	-4
FAS	1.573.206	1.144.238	1.416.107	1.039.117	1.561.465	-0,007
TÜRKİYE	1.768.000	1.700.000	1.730.000	2.100.000	1.500.467	-17
YUNANİSTAN	2.592.375	2.907.866	2.755.431	2.837.778	1.079.080	-58
CEZAYİR	482.860	653.725	696.431	684.461	860.784	80
TUNUS	376.000	1.700.000	700.000	500.000	825.467	119
MISIR	565.669	698.927	874.748	1.094.724	768.176	35
PORTEKİZ	455.374	722.893	476.003	876.215	740.151	60
SURİYE	392.214	400.000	400.000	400.000	400.000	1
DİĞER	1.475.234	1.543.299	1.483.890	1.618.289	1.636.310	10
TOPLAM	16.205.008	20.151.542	19.653.463	20.298.057	21.068.691	

Kaynak FAOSTAT, 2020

• Zeytin ve Zeytinyağı

Rusya zeytin üreticisi bir ülke değildir. Ülke 2017 yılında 93,7 milyon dolarlık sofralık zeytin ithalatı gerçekleştirmiştir. Sofralık zeytin ithalatında başlıca tedarikçiler İspanya, Beyaz Rusya, Yunanistan, İtalya, Ermenistan, Fas, Sırbistan ve Türkiye'dir. Sofralık zeytin ülkenin hemen hemen tüm bölgelerinde bulunmakta olup, tüm dağıtım zincirlerinde dağıtımı yapılmaktadır. Sofralık zeytin tüketiciler tarafından düzenli olarak satın alınan bir ürün haline gelmeye başlamıştır. 2017 yılında Rusya Federasyonu sıvı ve katı yağ sektörü %8 oranında büyüyerek yaklaşık 6,2 milyar dolar büyüklüğe ulaşmıştır. Son yıllarda yağ grubunda en dinamik büyümeyi gösteren kategori zeytinyağı olmuştur. Rusya, 2017 yılında 76,2 milyon dolarlık zeytinyağı ithalatı gerçekleştirmiştir. Bir önceki yıla göre ithalat % 12 oranında artmıştır. İspanya pazarda lider konumdadır. İspanya'yı İtalya, Yunanistan, Portekiz ve Tunus takip etmektedir. Pazarda İspanya, İtalya ve Yunanistan'ın hakim durumda olmasında yürütülen tanıtım faaliyetleri büyük rol oynamıştır.

Türkiye sofralık zeytin ve zeytinyağı üretimini arttırarak Rusya pazarına girmelidir. Rusya konum olarak Türkiye'ye diğer zeytin ve zeytinyağı üreten ülkelerden daha yakındır. Bu yakınlık Türkiye'ye rakip ülkelerle rekabet etme üstünlüğü sağlar. Türkiye bunu iyi değerlendirmelidir.

• Badem Üretimi ve İhracatı

Badem Aşırı soğuk ve nemli bölgeler haricinde her yerde yetişen, "Toroslarda 600 ile 1000 metreye kadar yükseklikte yetişebilmesi, diğer meyve türlerinin yetişemediği taşlı, kireçli, besin maddelerince fakir toprak şartlarında, sulama imkanı olmayan yerlerde yetişebilme özelliği taşımasından dolayı alternatif üretim olarak tercih edile bilinecek bir üründür. Meyvesinin uzun süre saklanabilir olması ve depolama sorununun olmaması büyük bir avantajdır.

CHP PARTİ PROGRAMI'NDAN

Diğer destekleme araçlarında ise arz açığının kapatılması, gerekli durumlarda alternatif ürünlere yönelmesi, gibi hedefler söz konusu olacak,

Yerel – bölgesel üretim desenlerinin ulusal üretim planlamasının bir parçası olması sağlanacak, özendirici önlemlerle ulusal ve bölgesel tarımsal üretim planlaması yaşama geçirilecek,

2020 TÜRKİYE'DE BADEM ÜRETİMİ (TÜİK)

	ADİYAMAN	ANTALYA	DENİZLİ	MANİSA	MERSİN	MUĞLA	ÇANAKKALE	ŞANLIURFA	TÜRKİYE
TOPLU MEYVELİKLERİN ALANI DEKAR	78.215	21.535	16.473	53.848	39.840	22.277	12.255	48.258	523.695
ÜRETİM MİKTARI TON	18.323	8.859	6.068	7.635	28.513	10.145	7.897	7.056	159.187

Türkiye'de 2020 yılında 523 bin dekar alanda 159 bin ton badem üretimi gerçekleşmiştir. Badem üretiminde ilk sıraları Ege, Akdeniz, Batı Marmara ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri almaktadır. Ege ve Akdeniz Bölgeleri, toplam badem üretiminin %61'ini karşılamaktadır. Badem üretiminde önemli bir yere sahip olan Antalya 8 bin 859 ton üretimle Türkiye üretiminin %5'ini gerçekleştirerek dördüncü sırada yer almaktadır.

Türkiye'nin Badem Dış Ticareti verileri de önemli bir göstergedir. TÜİK verilerine göre 2019/2020 piyasa döneminde Türkiye'nin badem ihracatı 6 bin 651 ton olarak gerçekleşmiştir. Aynı piyasa döneminde Türkiye'nin badem ihracat değeri 63 milyon 521 bin dolardır. Türkiye'nin 2019/2020 piyasa yılında badem ithalatı 30 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'nin aynı piyasa döneminde badem ithalat değeri 463 milyon dolardır. Türkiye badem dış ticaretinde 23 milyon dolar açık vermiştir.

2020 BADEM İHRACAT / İTHALAT VERİLERİ (TÜİK)

HS12 ADI	ÖLÇÜ BİRİMİ	İHRACAT MİKTAR 1	İTHALAT MİKTAR 1	İHRACAT DOLAR	İTHALAT DOLAR
Diğer bademler; kabuklu (taze/kurutulmuş)	KG	86.725	10.376.636	80.679	35.859.529
Diğer bademler; kabuksuz (taze/kurutulmuş)	KG	6.564.735	19.780.748	63.440.668	83.871.524
YIL TOPLAMI		6.651.460	30.157.384	63.521.347	119.731.053

Türkiye'nin badem ihtiyacını karşılanmasında yeterlilik oranı %85'dir. İhtiyacın bir kısmı ithalatla karşılanmakta olup ithalatta uygulanan gümrük vergisi oranı %15'dir.

"2019/2020 Dünya badem piyasasında ithalatçı ülkeleri incelediğimizde AB'nin 283 bin ton ile ilk sırada yer aldığı; Hindistan'ın 105 bin ton, Çin'in 67 bin ton, BAE'nin 41 bin ton ve Japonya'nın 39 bin ton ile AB'nin ardından geldiği görülmektedir.
Kaynak

Dünya badem ithalat verilerinden de görüldüğü gibi badem ihracatında hiçbir sorun görülmemekte olup badem üretiminin Antalya ve Türkiye ekonomisine değer katacağı anlaşılmaktadır.

Antalya'nın verimsiz topraklarında yapılacak olan badem bahçe tesisleri ile Torosların verimsiz arazileri değerlendirilecek, badem üretimi artacak, ülke ihtiyacı ithalat yerine yerli üretimle karşılanacak ve daha önemlisi ihtiyaç fazlası ürün ihracat edilerek döviz girdisi sağlanarak hem Antalya, hem de Türkiye kazanacaktır.

• Ceviz Üretimi ve İhracatı

"Ceviz hem meyvesi hem de kereste değeriyle ekonomik önem kazanmıştır. Ceviz ağacının 150-200 yıllık ömrünün ilk 60-70 yılında meyvelerinden, bu yaştan sonra da piyasa taleplerine göre kerestesinden faydalanılmaktadır."Dünyanın en büyük ceviz üreticisi olan Çin'in 2019 yılında toplam dünya ceviz üretiminin %56,1'lik kısmını karşılamıştır. Türkiye ise %5,0'lık pay ile ceviz üretiminde dördüncü sırada yer almıştır."

Ceviz üretim alanları ve üretim miktarları incelendiğinde 2020 yılında Antalya 20 bin 676 dekar ceviz alanı ve 7 bin 567 ton ceviz üretimi gerçekleşmiştir.

Antalya'nın verimsiz topraklarında yapılacak olan badem bahçe tesisleri ile Torosların verimsiz arazileri değerlendirilecek, badem üretimi artacak, ülke ihtiyacı ithalat yerine yerli üretimle karşılanacak ve daha önemlisi ihtiyaç fazlası ürün ihracat edilerek döviz girdisi sağlanarak hem Antalya, hem de Türkiye kazanacaktır.

2020 CEVİZ İHRACAT / İTHALAT VERİLERİ (TÜİK)

HS12 ADI	ÖLÇÜ BİRİMİ	İHRACAT MİKTAR 1	İTHALAT MİKTAR 1	İHRACAT DOLAR	İTHALAT DOLAR
Ceviz; kabuklu (taze/kurutulmuş)	TON	32	52.515	111.024	109.467.063
Ceviz; kabuksuz (taze/kurutulmuş)	TON	3.518	9.137	32.136.824	15.597.448
YIL TOPLAMI		3.550	61.652	32.247.848	125.064.511

Ceviz dış ticaret verileri kabuklu ve kabuksuz olarak incelendiğinde 2020 piyasa yılı itibariyle Türkiye'nin kabuklu ceviz ihracat değeri yaklaşık 111 bin \$, kabuksuz ceviz ihracat değeri 32 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılı piyasa yılı itibariyle kabuklu ceviz ithalat değeri yaklaşık 109 milyon \$, kabuksuz ceviz ithalat değeri yaklaşık 15 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. Dünya ticaret verilerine göre "Türkiye'nin uluslararası ceviz piyasasına yaptığı katkı, dünyada yapılan ceviz ihracat miktarının %0,4'ünü oluşturmaktadır. Bu durum Türkiye'nin ceviz ihracatında payının çok az olduğunu göstermektedir. Buna karşın Türkiye dünya ceviz ithalatında %10,3 payla ilk sırada yer almaktadır.

Türkiye'de 2020 yılı itibariyle ceviz üretiminde ihtiyacın karşılanmasında yeterlilik oranı % 80'dir Bu da 93 milyon \$ Türkiye ekonomisinde döviz kaybı demektir. Üretimi arttırarak 93 milyon \$ dövizin çıkışını önlenir. İhtiyaç fazlası üretim yaparak ülkeye döviz girişi sağlanabilir.

Antalya'nın ceviz yetiştiriciliğine uygun ilçelerinde ceviz üretimi yapılarak Türkiye'nin üretim açığının kapatılmasına katkı sağlanır, kırsalda tarımsal kalkınma ile göç önlenir, üretim fazlası ile ihracat yapılarak ülke ekonomisine katkı sağlanmış olur.

2019 yılında dünya kabuklu ceviz ithalat değeri 1 milyar \$, dünya kabuksuz ceviz ithalat değeri yaklaşık 1,6 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. 2019 yılında dünyada kabuklu ceviz ihracatı yaklaşık 495 bin ton gerçekleşmiştir. Bu veriler göstermektedir ki dünya'da ceviz büyük bir talep vardır. Türkiye ivedilikle Dünya ceviz ihracat payını yükseltmelidir.

• Keçiboynuzu Üretimi ve İhracatı

Keçiboynuzu, ülkemizde Ege ve Akdeniz Bölgelerinde özellikle deniz kıyısına yakın makilik alanlarda daima yeşil olarak bulunan doğal floranın karakteristik bir türüdür. Keçiboynuzu; kayalık, kıraç, kuru ve en verimsiz topraklarda, hatta kumullarda bile yetişebilen kanaatkar bir bitki olup kalkerli topraklarda yetişebilmesi nedeniyle, hem ekonomik ve hem de çevresel açıdan öneme sahiptir. Keçiboynuzu bitkisi, kuraklığa karşı oldukça dayanıklı olup, derinlere inen (20 – 25 m) bir kök sistemine sahiptir. Bu sayede şiddetli kuraklıkların yaşandığı dönemlerde bile meyve verebilmektedir.

Keçiboynuzu meyvesinin insan besini olarak kullanımının dışında keçiboynuzu tohumu endüstride çok geniş kullanım olanağına sahiptir. Gıda, kozmetik, boya, tekstil ve ilaç sanayilerinde kullanılıyor olması ekonomik değerini artırmaktadır.

Yurdumuzdaki yayılış, İzmir-Urla-Karaburun Yarım Adası'ndan başlayıp, Ege ve Akdeniz kıyı bandını izleyerek Hatay'da Suriye hududuna kadar uzanır. Bu iki merkez arasında denize paralel 1-2 km.'lik bir şerit halinde ilerleyen yayılış alanlarında bazı lokal bölgelerde deniz kıyısından içeri doğru 90 km. dolaylarında bir genişliğe ulaşabilmektedir. Keçiboynuzu, deniz seviyesinden başlayarak, Antalya Beşkonak ve Düzlerözü bölgelerinde 900 metrede yetişebilmektedir.

Antalya'da toprak özelliklerinin uygun olduğu bölgelerde keçiboynuzu bahçeleri tesisi kurularak değerlendirilmesi sonucunda dış ticarettten daha çok pay alır duruma gelebilecektir.

Antalya'nın verimsiz topraklarında yapılacak olan Keçiboynuzu bahçe tesisleri ile Torosların verimsiz arazileri değerlendirilecek, keçiboynuzu üretimi artacak, ülke ihtiyacı ithalat yerine yerli üretimle karşılanacak ve daha önemlisi ihtiyaç fazlası ürün ihracat edilerek döviz girdisi sağlanarak hem Antalya, hem de Türkiye kazanacaktır.

**CHP PARTİ
PROGRAMI'NDAN**

Yerel tipteki lezzetlerin dünya piyasalarına girmesine yönelik kamu – özel sektör iş birliği olanakları geliştirilecek, geleneksel ürünlerin uluslararası tescili gerçekleştirilecek

2020 TÜRKİYE'DE KEÇİBOYNUZU (HARNUP) ÜRETİLEN İLLER (TÜİK)

	ADANA	ANTALYA	MERSİN	MUĞLA	TÜRKİYE
TOPLU MEYVELİKLERİN ALANI KEÇİBOYNUZU (HARNUP) DEKAR	3.417	3.423	1.461	426	9.299
ÜRETİM MİKTARI KEÇİBOYNUZU (HARNUP) TON	2.125	7.756	7.787	769	18.806

2020 KEÇİBOYNUZU (HARNUP) İHRACAT / İTHALAT VERİLERİ (TÜİK)

	ÖLÇÜ BİRİMİ	İHRACAT MİKTAR 1	İTHALAT MİKTAR 1	İHRACAT DOLAR	İTHALAT DOLAR
Keçiboynuzu (Harnup)	KG	726.824	3.452.780	969.367	1.203.015
Keçiboynuzundan ve keçi boynuzu tohumundan elde edilen yapışkan sıvılar ve kıvam verici maddeler; eterifiye veya esterif	KG	80	16.870	183	144.177
Keçiboynuzundan ve keçi boynuzu tohumundan elde edilen yapışkan sıvılar ve kıvam verici maddeler; eterifiye veya esterif	KG	1.303.027	90.306	24.935.260	1.357.851
YIL TOPLAMI		2.029.931	3.559.956	25.904.810	2.705.043

Türkiye'nin keçiboynuzu ihtiyacını karşılanmasında yeterlilik oranı %92'dir. Bu da 2 milyon 705 bin \$ Türkiye ekonomisinde döviz kaybı demektir. Üretimi arttırarak 2 milyon 705 bin \$ döviz çıkışı önlenir. İhtiyaç fazlası üretim yaparak ülkeye döviz girişi sağlanabilir.

• Üzüm Yetiştiriciliği ve Şarapçılık

“Kaliteli şaraplar çok iyi gübrelenen ve bolca sulanan taban araziler yerine, bölgesine, yağış durumuna göre hiç sulanmayan veya çok az sulanan, aşırı gübrelemeden kaçınılan, nispeten kıraç alanlarda kurulan bağlardan elde edilir.”

Elmalı, Korkuteli ve Akseki de tarımda susuzluk çeken ilçeler olma özelliği ile olduğundan şarap bağcılığı alternatif ürün olabilir. TÜİK verilerine göre Antalya’da üzüm yetiştirilen ilçeleri incelediğimizde en çok üzüm yetişen ilçelerin bu ilçeler olduğunu görmekteyiz.

Elmalı’da üzüm yetiştiriciliği tarihine baktığımızda yüz yıllar öncesinde üzüm yetiştiğini görüyoruz.

Türkiye’de başka bölgelerde beyaz rengi bulunan ama sadece Elmalı’da 1100 rakımda üretilen endemik bir tür olan kırmızı tilki kuyruğu üzümü, merkezi İtalya’daki Slow Food Biyo Çeşitlilik Vakfı tarafından, dünya genelindeki yerel türleri korumak amaçlı oluşturulan Uluslararası Nuh’un Ambarı listesine girmeye aday gösterildi. Elmalı’ya özgü kırmızı tilki kuyruğu üzümü, Evliya Çelebi’nin gezi notlarında da geçiyor.

Elmalı’da çok kaliteli şaraplık üzüm de yetişmektedir. Elmalı’da şarap üretimi yapan yerel bir marka Avrupa’da birçok ödül almıştır. Bu veriler bize Elmalı’nın üzüm bağı tesisi kurmak için çok iyi bir yer olduğunu göstermektedir. Tarım arazilerini sulamak için su kaynakları kıt olan Elmalı, Korkuteli, Akseki için çok su istemeyen üzüm iyi bir alternatif üretim kaynağıdır. Aynı durum Kaş ve İbradı içinde geçerlidir.

Elmalı’da çok kaliteli şaraplık üzüm de yetişmektedir. Burada şarap üretimi yapan yerel bir marka Avrupa’da birçok ödül almıştır. Bu veriler bize Elmalı’nın üzüm bağı tesisi kurmak için çok iyi bir yer olduğunu göstermektedir.

V. İklim Değişiklikleri ve Tarımsal Sulama Tarıma Etkileri

Tarım İl Müdürlüğü verilerine göre aşağıdaki tabloyu incelediğimizde Antalya'nın 410 bin ha tarım alanlarının %58'i olan 240 bin ha alanın sulanamadığını görüyoruz. Öncelikle Antalya ve ilçelerinde tarımsal sulama planlaması yeniden yapılmalıdır. Sulamanın yapılabileceği alanlar belirlenmeli ve bu alanlara sulu tarıma uygun tarımsal üretim planlaması yapılmalıdır. Suyun kesinlikle götürülmesinin mümkün olmayacağı tarım alanlarına ise kış yağmurlarının yeteceği su ile yetişen meyve ağaçları dikilmelidir. Keçi boynuzu, badem gibi.

ANTALYA İLÇELER SULANABİLEN VE SULANMAYAN TARIM ALANLARI

İLÇELER	TARIM ALANLARI (HA)	SULANABİLİR TARIM ALANLARI (HA)	SULANMAYAN TARIM ALANLARI (HA)	SULANMAYAN ALANIN TARIM ALANINA ORANI %	NADAS VE KULLANILMAYAN ALAN (HA)	KULLANILMAYAN ALANIN TARIM ALANINA ORANI %
AKSEKİ	11.406	817	10.589	93	8.652	76
AKSU	20.350	20.350	0	0	1.073	1
ALANYA	22.816	6.450	16.366	71	8.860	39
DEMRE	5.467	1.889	3.578	34	1.327	24
DÖŞEMEALTI	11.368	4.637	6.731	59	2.016	18
ELMALI	59.335	28.218	26.699	45	3.507	6
FİNİKE	7.101	5.117	1.984	28	756	11
GAZİPAŞA	16.515	9.497	7.018	42	1.821	11
GÜNDOĞMUŞ	10.500					
İBRADI	13.598	251	13.347	98	1.393	10
KAŞ	13.500	4.480	9.020	67	500	4
KEPEZ	8.129	4.502	3.627	45	51	1
KONYAALTI	5.761	2.690	3.071	53	2.993	52
KORKUTELİ	101.465	29.049	72.416	71	17.303	17
KUMLUCA	17.000	10.500	6.500	38	6.587	38
MANAVGAT	42.336	27.518	14.818	35	12.215	29
MURATPAŞA	459	459	0	0	45	10
SERİK	43.500	14.000	29.500	68	14.000	32
TOPLAM	410.606	170.424	240.182	58	73.099	59

Türkiye ve Antalya iklim değışikliklerinden olumsuz yönde etkilenmektedir. Özellikle yağışların düzensiz olması mevsimsel yağacak olan yağış miktarının birkaç günde yağması sel felaketlerine yol açmaktadır. Ayrıca orantısız yağış aynı zamanda yeraltı kaynaklarının beslenmesine de fayda sağlamamaktadır.

Çözüm olarak ilçelerde gölet ve baraj yapılabilecek her yere ivedilikle göletler ve barajlar yapılmalıdır. Birden bire m kareye çok yağış düşen yerlerde gölet ve barajlarda toplanacak su tarım arazilerini ve yerleşim yerlerini sel baskınından kurtaracağı gibi yaz aylarında tarımsal sulama ihtiyacını karşılayarak daha çok alanda üretim yapılmasına olanak sağlayacaktır.

Tüm ilçeler de tarımsal sulama kapalı devre sulama sistemi ile yapılmalıdır. Suyun kapalı borularla taşınması ile açık sistemde oluşan su kayıpları önlenerek suyun rantabl şekilde kullanılması sağlanacaktır.

Sulama maliyetleri çok yüksek sulama birlikleri dekara ilçeye göre yıllık 80 tl ile 250 tl aidat almaktadır. Sulama giderleri açık alan arazilerde üretim yapan çiftçilerin üretim maliyetlerinin çok artmasına sebep olmaktadır. Çiftçinin tarımsal sulama giderleri düşürülmelidir.

CHP PARTİ PROGRAMI'NDAN

Tarımsal su kullanımı yönetim, dağıtım, iletim boyutlarında çağdaş tarım teknikleri ve demokratik ilkeler uyarınca yeniden yapılandırılacak,

Sulama yatırımları henüz başlanmamış işler, proje hazırlık aşamaları, inşaat zorlukları, yatırım ve tesisler tamamlandığında ortaya çıkacak enerji ve işletme maliyetleri gibi ölçütler gözetilerek belirlenecek bir strateji ve takvim içinde organize edilecek, Beş yıl içinde, sulanabilen tarımsal alanların % 40'ının kapalı ve basınçlı sulama sistemleri ile sulanabilirliğini sağlayacak bir dönüşüm gerçekleştirilecek,

Küçük su kaynakları etkin bir biçimde değerlendirilerek tarımın hizmetine sunulacak,

Sulama şebeke sahasına DSİ tarafından iletilen suyun dağıtım tesislerine, saha arazilerinin toplulaştırmasına ve bunların proje, inşaat ve işletmesine, gölet ve küçük su işlerine, taşkın koruma tesislerine ve toprak muhafaza çalışmalarına odaklanacak, tarım topraklarının korunması ve su kaynaklarının tarımımızın hizmetine sunulmasını sağlayacak Toprak Su Genel Müdürlüğü yeniden kurulacak.

VI. Antalya'da Tarım Sorunları Temel Değerlendirme ve Önlemler

Çalışma boyunca birçok başlıkta Antalya ilinde ve bölgesinde yaşanan tarım sorunları konusunda Türkiye perspektifinden hem durumu saptayan hem de sürdürülebilir çözüm önerilerini dile getiren birçok konuya değindik. Temel değerlendirme ve öneriler bölümünde yukarıda sıraladığım satır aralarında kalan ve bu raporun asıl yazılma nedenlerini ortaya koyan önerileri maddeler halinde tekrar toplu halde dile getirmek istedim. Böylece raporu inceleyenler veriler, tablolar ve grafikler arasında kaybolmadan kolayca çözümlere ve önerilere odaklanabilecek, değerlendirme süreci bir nebze daha kolay sonuçlanabilecektir.

Üretim Süreci

- Devletin yapması gereken İyi Tarım uygulamalarını zorunlu hale getirerek, yetiştirilecek olan ürünün fide aşamasından, tüketiciye ulaşıncaya kadarki sürecin izlenebilirliğinin sağlanması. Avrupa'da kullanımı yasaklanan zirai ilaçlar eş zamanlı olarak Türkiye'de üretiminin, ithalatının ve kullanımının yasaklanmalı.

Toprak İslah Çalışmaları

- İyi verim alabilmek için toprakta %5 olması gereken organik madde miktarını %5'e çıkarıncaya kadar çiftçinin kullandığı katı organik gübre miktarının %50 sini devlet sübvansesi etmelidir.

Üretim Planlaması

- Devletin stratejik tarım planlama birimini kurması gerekmektedir. Stratejik tarım birimi, hangi sebze ve meyvenin iç piyasada ne kadar tüketildiğini, ihracat yapıldığını, fiyatını ve daha birçok veriyi yayınlayarak, istatistikleri paylaşarak üreticiyi bilimsel olarak yönlendirebilecektir.

- Meyve ağaçlarının çeşidi, sayısı ve yaşının istatistik olarak envanterinin yapılması ve mevcut durumun izlenmesi, saptanması zorunlu hale getirilmelidir. Böylece meyve bahçeleri Türkiye'nin ihtiyacına göre planlanır. Dikimi yapılan her meyve ağacını üretici tarafından ilçe/il tarım müdürlüklerine kayıt yaptırma

zorunluluğu getirilmelidir.

- Yeni tesis edilecek meyve bahçeleri, gelecek trendler araştırılarak iç ve dış pazarın ihtiyacına göre kurulmalı, meyve bahçeleri bölgenin iklim yapısına, toprak yapısına uygun çeşitlerden oluşturulmalıdır.
- Zirai don bölgelerinde zirai dondan zarar görecektir meyve bahçelerinin kurulması yasaklanmalıdır. Bu bölgelerde zirai dondan etkilenmeyen ürünler yetiştirilmelidir. Planlama öncesi zirai don bölgesine dikilen meyve bahçeleri için devlet bölgedeki çiftçilere zirai donu önleyecek rüzgar fanlarını kurmalarını destekleyecek teşvik vermelidir.

Üretim Maliyetleri

- Dış pazarlarda kalıcı olabilmeyen yolu üretim maliyetlerini düşürmektir.
- Stratejik tarım birimi tuttuğu istatistiklerle örtü altı sebze ürünlerin ne kadardan satıldığını bildiği için üreticiye taban fiyatı verebilir. Çiftçinin yıl boyunca sattığı ürünlerin ortalaması taban fiyatının altında kalırsa aradaki farkı devlet üreticiye ödeyerek üreticinin zarar etmesini önler. Hem de bu sayede üretim planlamasını yapmış olur.
- Gübre destekleme ve ürün destekleme primleri dekara göre değil kullanılan gübre miktarına göre verilmelidir.
- Çiftçinin kullandığı elektrik için ödediği fatura bedelinin belli bir yüzdesine destek iadesi verilmelidir.
- Sebze ve meyve üretilen arazilerden alınan toprak ve yaprakların tahlilleri sonucu yapılacak gübreleme programı ile bitkinin ihtiyacı kadar gübre verilecektir. Böylece verim artışı sağlanarak çiftçinin birim alan maliyetleri ve ihtiyaç fazlası gübre kullanımı önlenerek de çiftçinin girdi maliyetleri düşecektir. Sonuç olarak hem ithal gübrenin ham maddesini ithal etmeyerek döviz tasarrufu sağlanır hem de yanlış gübreleme sonucu toprakların çoraklaşması da önlenir.

Muz Üretimi

• Muz ithalatçısı Türkiye’de üretim açığını kapatmak için örtü altında muz yetiştirmek mantıklı olabilir. Ancak planlama yapmadan aşırı miktarda muz yetiştirmek üretim fazlası yaratacağından fiyatların çok düşmesine ve dolayısıyla üreticilerin uzun vadede zarar etmesine sebep olacaktır.

Avokado

• Avokado, iklim özellikleri dolayısı ile Alanya ve Gazipaşa için stratejik bir üründür. Alanya ve Gazipaşa’da avokado yetiştirilebilecek arazilerin tamamına avokado bahçeleri tesis edilerek bu ilçelerde ekonomik olarak bölgesel üstünlük sağlanabilir.

Finike Portakalı

• Finike Washington Navel çeşidi portakalı yeterli denetimler yapılmadığı için Finike’ye başka bölgelerden getirilen Washington portakalı narenciye paketleme tesislerinde ambalajlanarak Finike etiketiyle piyasaya sürülmektedir. Bunun için Finike portakalı ekonomik olarak hak ettiği değeri bulamamakta ve üreticilerin geliri azalmaktadır.

Karyağdı Armutu

• Türkiye’nin armut üretiminin yüzde 20’sine sahip olan Korkutelili armut üreticilerine ve coğrafi işaret alan ‘Karyağdı Armutu’nun ihracatına destekleme primi verilmelidir.

Mantar

• Korkuteli’nde mantar üreticilerinin üretim maliyetleri çok yüksektir. Mantar üreticisi de sanayicinin kullandığı ucuz elektrik fiyatlarından yararlanabilmelidir.

• Mantar üreticilerinin bir çatı altında toplanarak işlenmiş mantar ürünleriyle mantara katma değer katacak çalışmalar gerçekleştirmeleri zorunludur. Bu çerçevede devlet, birlik veya kooperatif kanalı ile mantara katma değer katmak isteyen üreticilere devlet desteği vermelidir.

Zirai Kazançlarda Vergilendirme

• Vergi hükümlerine göre bölgemizde gerçek usule tabi olmak için Seracılık faaliyetlerinde işletme büyüklüğü ölçüsü 8 dekar olarak belirtilmiştir. Bölgemiz için bu işletme büyüklüğü ölçüsü uygulamada birçok sıkıntı yaratmakta ve vergide adaletsiz bir durumu ortaya çıkarmaktadır. Bunun çözümlenmesi şarttır.

• Ayrıca tarıma verilen desteklerin ürün bazında gerçekleştirilmesi (Örneğin teşviklerin Müstahsil Makbuzu karşılığında verilmesi) sektördeki belge düzenini sağlamada büyük bir etki yaratacaktır. Devlet gerçek usulde vergilendirilmeyen çiftçilerin ödemiş oldukları stopaj bedellerini tahsil etme imkanına ulaşacaktır.

• Seracılık faaliyetinde 8 dekar gerçek usulde vergilendirilmesine rağmen ki bu oran yarıcılık sisteminde düşündüğümüzde 4 dekara düşmektedir. Narenciye üretiminde 60 dekar gerçek usulde vergilenmesi büyük haksızlığa yol açmaktadır. Seracılık faaliyetinde bu arazi büyüklüğü ölçüsü 30 dekar olarak belirlenmesi adaletli olacaktır.

Narenciye ve Yaş Sebze İhracatı Sorunları ve Çözüm Önerileri

Uluslararası İkili İlişkiler

• Türkiye, yaş sebze ve meyve ihracatı yaptığı, Rusya, Irak, İran, Suriye, Suudi Arabistan ve AB ülkeleri ile yanlış dış politika uygulamaları sonucunda düzenli ihracat yapamamaktadır. Dolayısı ile bu durum yaş sebze ve meyve ihracatımızın azalmasına neden olmuştur Özellikle yaş sebze ve meyve ihracatımızda en büyük pazarımız olan Rusya ile 2015 yılında yaşadığımız uçak krizi sonrası ihracatımız büyük oranda düşmüştür. Türkiye Rusya, Irak, İran, Suriye, Suudi Arabistan ve AB ülkeleri ile pamuk ipliğine bağlı olan dış ilişkilerimizdeki sorunları ivedilikle düzelterek pazarın açılmasını sağlamalıdır.

Yaş Sebze ve Meyveye Katma Değer Katarak İhracat Yapma

• Kurutulmuş, dondurulmuş, konserve, suyu çıkartılmış, salça edilmiş sebze ve meyvelerde Rusya pazarında payımız bindelik düzeylerde. Türkiye artık yaş sebze meyve üretimi yanında bu ürünleri işleyerek sanayi ürünlerine yönelmelidir. Konserve, salça, kurutulmuş meyve-sebze, dondurulmuş meyve-sebze, meyve suları, turşular üreterek Rusya pazarında yerini almalıdır.

• Yaş sebze üretiminde birinci olan Antalya bölgesinde yaş sebzeleri işleyerek gıda üretecek tesisler kuracak yatırımcılar teşvik edilmelidir.

İyi Tarım Uygulamaları

• Avrupa'da ihracatta etkili olabilmek için market zincirlerine girmek çok önemli. Bunun için de üreticilerimizin EURUPGAP sertifikası almaları gerekmektedir.

• Çiftçilerimiz EURUPGAP sertifika almaları hem alt yapı hazırlığı maliyetinin, hem de sertifika veren kuruluşların sertifika ücretlerinin yüksek olması nedeni ile bu sertifikaları alamamaktadır. Devlet EURUPGAP sertifikasının %50'sini karşılayarak zorunlu hale getirmelidir.

Nakliye

Türkiye ihraç ettiği yaş sebze ve meyveyi konumu itibari ile kara, deniz ve hava yolu taşımacılığını kullanarak en kısa sürede son noktaya ulaştırabilir. Ancak her üç ulaşım şeklinde de çözmesi gereken sorunlar vardır;

Karayolu Taşımacılığı

• Türkiye Rusya ile yapacağı anlaşmalarda tır araçları için transit geçiş belgesi (dozvola) sayısını arttırmalıdır. Rusya'nın dışında Avrupa ülkelerine yapılan ihracatta da dozvola sorunu yaşanmaktadır. Dozvola sorunu yaşanan ülkelerle bu sorunun çözülmesi gerekir.

Havayolu Taşımacılığı

• Yaş sebze ve meyvenin kısa sürede bozulmasından dolayı ihracatın karayolu ile yapılmasının zor olduğu ülkelere hava kargo taşımacılığı ile ihracat gerçekleştirilmelidir. Yaş sebze ve meyvenin havayolu ile yapılabilmesi için hava kargo maliyetlerinin düşürülmesi gerekmektedir. Öncelikle Atıl durumda olan Gazipaşa ve Isparta hava limanları kargo taşımacılığına uygun alt yapı çalışmaları yapılarak aktif hale getirilmelidir. Kargo uçak şirketleri fiyat belirlerken dönüş maliyetlerini de ekleyerek fiyat vermektedir. Türkiye hava kargo şirketlerine dönüş yükü garantili bir sistem kurabilir. Bunun da yolu ithal ettiği ürünlerin hava kargo ile Türkiye'ye gelmesini sağlamaktır. Ya da yaş sebze meyve ihracatında hava taşımacılığını kg başına sübvansede etmektir.

Denizyolu Taşımacılığı

• İhracatta deniz yolunun kullanılabilmesi için öncelikle devletin hem Türkiye limanlarında hem de yurtdışı pazar limanlarında lojistik desteği sağlayacak alt yapıyı kurması gerekmektedir.

• Antalya limanından da yaş sebze ve meyve ihracatının yapılabilmesi için konteyner terminali, konteynerlerin yükleninceye kadar konteyner içindeki sebzelerin bozulmaması için konteynerlerin soğutulacağı soğuk hava depoları yapılmalıdır.

• Devlet yaş sebze ve meyve ihracatına uygun konteyner terminalini, ya kendisi yapmalı ya da yatırımı yapacak Türk operatörlere ve Türk deniz taşımacılık şirketlerine teşvik vererek Antalya limanını yaş sebze meyve ihracatına uygun hale getirmelidir.

• En büyük yaş sebze meyve pazarımız olan Rusya Federasyonunun Novorossiysk, Gelincik ve Tuapse, Soçi/Adler, Taman ve Kavkaz limanlarında Türkiye yaş sebze ve meyve ye uygun terminal yatırımları yapılmalıdır. Rusya limanlarında terminalleri ve soğuk hava depoların yapılması sonucunda yaş sebze ve meyveler gemide bekletilmeden soğuk hava deposuna alınarak, Rusya federasyonu karantina teşkilatı

tarafından kontrol ve inceleme işlemleri bitinceye kadar bozulmadan korunabilir.

- Avrupa ülkelerine ihracat yapabilmek için İtalya ve Fransa limanlarına Türkiye'nin yaş sebze meyveye uygun terminal ve lojistik yatırımları yapmalı veya yapacak Türk şirketlerini teşvik etmelidir.
- Karadeniz de kıyısı olan ülkelere gidecek olan yaş sebze ve meyve taşıyan konteyner gemilerine boğaz trafiğinde öncelik verilerek malların bozulmadan boşaltmanın yapılacağı limana zaman kaybı yaşanmadan ulaşımı sağlanmalıdır.

Devlet Destekleri

Avrupa Birliği

- Avrupa Birliği ülkelerinin kendi aralarında mal alışverişlerinde gümrük oranı sıfır olduğundan ve ülkelerin birbirlerine yakın olmalarından dolayı nakliye giderlerinin az olmasından dolayı Türk ihracatçıların rekabet şansı azalmaktadır. Çözüm olarak Türkiye'nin ilk hedefi AB'ne girmek olmalıdır. AB'ye girinceye kadar ihracatçının ödediği gümrük vergilerini sübvansede edilmeli. Türkiye AB'ne girince gümrük vergisi muafiyetinden dolayı ihracatçının rekabet gücü artacaktır. Dolayısı ile çiftçi daha çok kazanacaktır.

Destekleme Primi

- İhracatçıya dış piyasada rekabet edebilmesi için ihraç ettiği yaş sebze ve meyvede kilogram başına destekleme primi vermelidir. Yıllar öncesi tonda 100 dolar teşvik verilmekteydi. Bu teşvikler tekrar uygulanmaya konsa ihracat artar, pazarda arz fazlası mal kalmaz ve çiftçi para kazanır.
- İhracatçıya destek primi uygulaması devlete zarar değil kazanç sağlar. Şöyle ki; İhracatın artması ile sektörde işçiye ihtiyaç olacağına işsizlik oranının düşmesini sağlar. Ambalaj sanayiinde üretim artışı olur, nakliye sektörü canlanır kısaca yaş sebze meyvenin ihracatı ile ilgili tüm sektörlerde katma değer yaratılır.

Bu durum ülkeye vergi kazancı sağlar. Verilen primden daha çok vergi kazancı sağlanır.

Antalya Kırsalda Tarım ve Kalkınma

- Köylülerin sosyal güvenlik primlerinin ödenmesi devlet köyde yaşayanlara ve kente göçenlere köye geri dönmeleri ve köyde planlı üretim yapmaları şartı ile sosyal güvence primlerini yatırırsa o kişilerin sağlıktan ücretsiz yararlanmalarını ve zamanı gelince emeklilik haklarını alacaklarının garantisini vererek köyden kente göçü önleyebilir.
- Orman özelliğini yitirmiş arazileri satmak yerine o arazileri devletin planladığı ürünleri yetiştirme şartı ve mülkiyeti devlette kalmak şartı ile kullanım hakkını orman köylüsüne vermelidir.
- Devlet sulama projelerini hayata geçirerek sulu tarım yapılabilecek köylerde tarım uygulamalarını başlatabilmelidir.

Hayvancılık

- Teşvikler il bazında değil her ilçenin gelir kaynaklarına göre yeniden düzenlenmelidir. Antalya'nın deniz ile bağlantısı olmayan, turizm geliri olmayan Akseki, İbradı, Gündoğmuş, Elmalı ve Korkuteli'nin gelir kaynakları hayvancılık ve tarıma bağlı olmasına karşılık hayvan yatırımcılığı teşviklerinden yararlanmaları sağlanmalıdır.
- Yem maliyetlerinin yüksek olması sebebi ile besicilerimiz ve süt üreticilerimiz para kazanamamaktadırlar. Devletin süt üreticilerine ve besicilere verdiği destekleme primleri yetersizdir. Destekleme primleri üretim maliyetlerine orantılı olacak şekilde verilmelidir.
- Hayvancı örgütlenmeleri teşvik edilmeli ve desteklenmelidir. Bu örgütler üreticilerin kendi ürünlerinin fiyatı ve alım koşulları ile girdi temininde söz sahibi olabilecek şartlara kavuşturulmalıdır.

- Et ve Süt Kurumu (ESK) ithalat değil, piyasaya müdahale edebilecek bir kurum haline getirilmelidir. Kırmızı et ithalatı kısıtlanmalıdır.
- Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılıkta büyük ölçekli işletmelerin kurulması ve yaygınlaşmasını teşvik etmek yerine; küçük, orta boy girişimciler desteklenmelidir. Öncelikle meralardan etkin bir şekilde yararlanmalı, hayvan sayısı arttırılmalıdır. Böylelikle hem üretim tabana yayılacak hem de et üretimini arttıracak kaynak oluşturulacaktır.
- Meralar ıslah edilmeli, mera ve tarım arazilerinin amaç dışı kullanımına asla izin verilmemeli; bu alanlar hiçbir gerekçe ile yapılaşmaya açılmamalıdır.

Alternatif Ürünler

- Antalya ve ilçelerinde iklim ve toprak özellikleri yönüyle dış ticaret açığı verdiğimiz zeytin, badem, ceviz, keçi boynuzu alternatif ürün olarak üretimi yapılması uygun çeşitlerdir. Ayrıca tarım arazilerini sulamak için su kaynakları kıt olan Elmalı, Korkuteli, Akseki için çok su istemeyen üzüm iyi bir alternatif üretim kaynağıdır. Aynı durum Kaş ve İbradı için de geçerlidir bu yönde teşvik edilmelidir.

İklim Değişiklikleri ve Tarımsal Sulamada Çözüm Yolları

- Tarımsal sulama planlaması yapılmalıdır Antalya'nın 410 bin hektar tarım alanlarının %58'i olan 240 bin hektarın sulanamadığını görüyoruz. Öncelikle Antalya ve ilçelerinde tarımsal sulama planlaması yeniden yapılmalıdır. Sulamanın yapılabileceği alanlar belirlenmeli ve bu alanlara sulu tarıma uygun tarımsal üretim planlaması yapılmalıdır. Suyun kesinlikle götürülmesinin mümkün olmayacağı tarım alanlarına ise kış yağmurlarının yeteceği su ile yetişen meyve ağaçları dikilmelidir. Keçi boynuzu, badem, üzüm gibi.
- Gölet ve barajlar yapılmalıdır. Antalya'nın ilçelerinde gölet ve baraj yapılabilecek her yere ivedilikle göletler ve barajlar yapılarak, mevcut gölet ve barajların duvarları yükseltilerek toplanacak su miktarını arttırılmalıdır.
- Kapalı devre sulama sistemine geçilmelidir. Tüm ilçeler de tarımsal sulama kapalı devre sulama sistemi ile yapılmalıdır. Suyun kapalı borularla taşınması ile açık sistemde oluşan su kayıpları önlenerek suyun rantabl şekilde kullanılması sağlanacaktır.
- Sulama maliyetleri düşürülmelidir. Sulama maliyetleri çok yüksek sulama birlikleri dekara ilçeye göre yıllık 80 TL ile 250 TL aidat almaktadır. Sulama giderleri açık alan arazilerde üretim maliyetleri çok artmasına sebep olmaktadır.

KAYNAKÇA

Görüşmeler

- Alanya Ziraat Oda başkanı ziyareti ile kayıtsız görüşme, Şubat 2020
- Antalya Deniz Ticaret Odası başkanı ziyareti ile kayıtsız görüşme, Kasım 2020
- Antalya Deniz ticaret odası yönetim kurulu üyesi ile görüşme, Ocak 2021
- Antalya Tarım İl müdürü ile görüşme ve istatistiki verilerin kurumdan alınması, Şubat 2021
- Antalya Ticaret borsa başkanı ziyareti kayıtsız görüşme, Aralık 2020
- Antalya Ziraat Oda başkanı ziyareti ile kayıtsız görüşme, Kasım 2020
- Antalya ve Kumluca da yaş sebze ve meyve ihracatı yapan şirket temsilcileri ile görüşme, Aralık 2020
- Demre Ziraat Oda başkanı ziyareti ile kayıtsız görüşme, Kasım 2020
- Elmalı Ziraat Oda başkanı ziyareti ile kayıtsız görüşme, Ocak 2021
- Finike Ziraat Oda başkanı ziyareti ile kayıtsız görüşme, Kasım 2020
- Gazipaşa Ziraat Oda başkanı ziyareti ile kayıtsız görüşme, Şubat 2020
- Kaş Ziraat Oda başkanı ziyareti ile kayıtsız görüşme, Ocak 2021
- Korkuteli Ziraat Oda başkanı ziyareti ile kayıtsız görüşme, Aralık 2020
- Kumluca Ticaret borsa başkanı ziyareti ile kayıtsız görüşme, Kasım 2020
- Kumluca Ziraat Oda başkanı ziyareti ile kayıtsız görüşme, Kasım 2020
- Manavgat Ziraat Oda başkanı ziyareti ile kayıtsız görüşme, Şubat 2020
- Serik Ziraat Oda başkanı ziyareti ile kayıtsız görüşme, Kasım 2020

Kitaplar ve Yayınlar

- Akdeniz Yaş Meyve ve Sebze İhracatçılar Birliği Yaş Meyve ve Sebze Sektör Şefliği, Yaş Meyve Sebze Sektörü Türkiye Değerlendirme Raporları, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, Yenişehir, MERSİN
- Bars Türkay, Tarım ürünleri Piyasaları Badem; Tarım ve Orman Bakanlığı Tarımsal Ekonomi ve politika geliştirme enstitüsü raporu, Ocak 2021
- Bayram Dr. Süleyman, Avokado yetiştiriciliği, Tarım Orman Bakanlığı
- Bayram Uğur, Tarım ürünleri Piyasaları Ceviz; Tarım ve Orman Bakanlığı Tarımsal Ekonomi ve politika geliştirme enstitüsü raporu, Ocak 2021
- BEKAR Tuba, Türk Tarım ve Doğa Bilimleri Dergisi Şaraplık Üzüm Kalitesi Üzerine Yetiştiriciliğin etkileri, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Anabilim Dalı, Tokat
- Bektaşoğlu Songül (Uzman), Doğruer Dilek (Eğitmen), TC. Ticaret Bakanlığı İhracat Genel Müdürlüğü Rusya Federasyonu/St. Petersburg Gıda Sanayi Ürünleri Yerinde Pazar Araştırması, Ocak 2019
- Odun Dışı Orman Ürünleri Keçi Boynuzu Değer Zinciri Analizi Raporu Yaşama Dair Vakıf 2018
- Örs Hüseyin, (İyi Parti Milletvekili) Yaş Meyve ve Sebze İhracatı İle İlgili Araştırma Önergesi, 8.Ocak.2019

- Özdal Hacer, Tarım ürünleri Piyasaları Avokado; Tarım ve Orman Bakanlığı Tarımsal Ekonomi ve politika geliştirme enstitüsü raporu, Ocak 2021,
- Özkan Dr. Zengin, Tarım ürünleri Piyasaları Zeytinyağı; Tarım ve Orman Bakanlığı Tarımsal Ekonomi ve politika geliştirme enstitüsü raporu, Ocak 2021
- Satır Doç. Dr. Tanzer, İ.T.Ü Denizcilik Liman ve Terminal Yönetimi III Ders Notları, s. 8-11
- Türkiye İstatistik Kurumu Raporları, 2019-2020, Ankara
- Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) Yaş Meyve ve Sebze Sektörü Türkiye 2023 ihracat Stratejisi Sektörel Kırılım Projesi Raporu, Mart 2010
- T.C Ekonomi bakanlığı Sektör raporları İhracat Genel Müdürlüğü Tarım Ürünleri Daire Başkanlığı, Zeytinyağı, 2017
- T.C Ticaret Bakanlığı ihracat genel müdürlüğü, Rusya federasyonu/St. Petersburg gıda sanayi ürünleri yerinde pazar araştırması, Ocak 2019
- TÜİK, Tarım ve Bitkisel Üretim İstatistikleri, 2019, 2020
- Yurtkulu Dr. Veyis, Karadeniz Sezgin, Tarım ve Orman Bakanlığı Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü Badem Bahçe Tesisi projesi fizibilite raporu ve yatırımcı rehberi, Ankara 2020
- Yurtkulu Dr. Veyis, Karadeniz Sezgin, Tarım ve Orman Bakanlığı Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü Ceviz Bahçe Tesisi projesi fizibilite raporu ve yatırımcı rehberi, Ankara 2020
- Yurtkulu Dr. Veyis, Karadeniz Sezgin, Tarım ve Orman Bakanlığı Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü Keçiboynuzu (Harnup) Bahçe Tesisi projesi fizibilite raporu ve yatırımcı rehberi, Ankara 2020
- Yurtkulu Dr. Veyis, Karadeniz Sezgin, Tarım ve Orman Bakanlığı Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü Zeytin Bahçe Tesisi projesi fizibilite raporu ve yatırımcı rehberi, Ankara 2020

İnternet Siteleri

- Üzüm Yetiştiriciliği Şehit Kamil Ziraat Odası web sayfası, www.sehitkamilziraatodasi.com
- Odun Dışı Orman Ürünleri: Keçiboynuzu Değer Zinciri Analizi, <https://www.tr.undp.org>
- <http://www.yms.org.tr>, istatistikler-değerlendirme raporu
- [ninoa,itu.edu.tr](http://ninoa.itu.edu.tr)
- www.tuik.gov.tr

BİR ÇİFTÇİNİN GÖZÜNDEN
**ANTALYA TARIM SORUNLARI
VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**
KEMAL BİLAL ÖNER